

פנינים לשבת

ממעייני היהדות

פרשת "ראה" - שבת מברכים

כ"ז במנחם אב תשע"ג, 03/08/2013

מוקדש לע.ג. בתנו היקרה
אודליה פינקלר ע"ה

בת זהבה ושמעון תורג'מן יבדלא"ו
 נלב"ע ביום שלישי כ"ו סיון תשע"ג

ת.נ.צ.ב.ה

ליקט וערך:
 שמעון תורג'מן

תשפנאים	באר-שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים
19:14	19:16	19:07	19:15	18:59
20:15	20:15	20:17	20:16	20:14

כניסת שבת

יציאת השבת

תוכן העניינים

<u>מס'</u>	<u>הנושא</u>	<u>עמ'</u>
1 .	פרשת ראה – על הפרשה	2
2 .	לקח טוב מהפרשה	8
3 .	דברי חכמה מחכמינו על הפרשה	18
4 .	בין אדם לחברו	46
5 .	במעגל השנה היהודית, מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית	48
6 .	סיפור ופתגם – עם מוסר השכל	61
7 .	החיים הבריאים	69
8 .	אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים	72
9 .	המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה	78
10 .	רשימת פרסומי גמ"ח תורג'מן בנושא מעגל השנה ובנושא מעגל החיים של היהודי	בכריכה האחורית

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה , נא לפנות לדוא"ל: h-tourjy@smile.net.il

על הפרשה

1- פרשת ראה – על הפרשה

1.1. נתונים על הפרשה

פרשת ראה היא פרשת השבוע הרביעית בספר דברים.
פרשת ראה מתחילה בפרק י"א פסוק כ"ו ומסתיימת בפרק ט"ז פסוק י"ז.
בפרשת ראה יש 126 פסוקים.

1.2. תוכן הפרשה

הפרשה, עוסקת בפירוט המצוות שיחייבו את עם ישראל אחרי כניסתם לארץ. אחרי פתיחה קצרה על האפשרות שניתנה לעם ישראל לבחור בין ברכה (קיום המצוות) וקללה (אי קיומן), מתחילה התורה בסקירת המצוות, סקירה שתימשך גם בפרשות הבאות:

- א . השמדת העבודה הזרה מארץ ישראל
- ב . ריכוז עבודת ה' במקום אחד שייבחר בעתיד, והעלאת הקורבנות והמעשרות לשם
- ג . היתר אכילת "בשר תאוה" – בשר שנאכל לשם הנאה ולא למטרות דתיות בכל מקום, ואיסור על אכילת הדם
- ד . אזהרות מפני נביא שקר, מסית ומדיח; דיני עיר הנידחת
- ה . פירוט החיות המותרות והאסורות באכילה
- ו . מצוות מעשר; מצוות שמיטת כספים; דיני עבד עברי
- ז . שלושת הרגלים ומצוות עלייה לרגל

1.3. ההפטרה

השנה כבכל שנה פרשת ראה נקראת בשבת השלישית שלאחר תשעה באב השבת מכונה גם "שבת מברכים" כי מברכים בה את ראש חודש אלול אשר יחול בימים שלישי ורביעי בשבוע זה

שבת זו היא השבת השלישית משבעת השבתות הנקראות "שבע דנחמתא" - והוא הכינוי לשבע ההפטרות שמפטירים בנביא, לאחר קריאת התורה, בשבע השבתות שבין תשעה באב לראש השנה, העוסקות בנבואות נחמה ובחזון הגאולה, כפי שיהיה באחרית הימים. ההפטרות לקוחות כולן מקובץ נבואות הנחמה שבספר ישעיהו, החל מפרק מ'. על פי מנהג יהודי איטליה קוראים רק שלוש הפטרות הנחמה הראשונות (לפרשות ראה, עקב וראה) ואילו שאר ההפטרות הן מעניין פרשת השבוע.

שבע ההפטרות דנחמתא הן:

- 1 "נחמו" (ישעיה מ', א'-כ"ו) - לפרשת ואתחנן.
- 2 "ותאמר ציון" (ישעיה מ"ט, י"ד עד נ"א, ג') - לפרשת עקב.
- 3 "עניה סוערה" (ישעיה נ"ד, י"א עד נ"ה, ה') - לפרשת ראה.
- 4 "אנכי" (ישעיה נ"א, י"ב עד נ"ב, י"ב) - לפרשת שופטים.
- 5 "רני עקרה" (ישעיה נ"ד, א'-י') - לפרשת כי תצא.
- 6 "קומי אורי" (ישעיה ס', א'-כ"ב) - לפרשת כי תבוא.
- 7 "שוש אשיש" (ישעיה ס"א, י" עד ס"ג, ט') - לפרשת ניצבים או לפרשות ניצבים-וילך.

בשבת זו כאמור אנו מפטירים: "עניה סוערה" (ישעיה נ"ד, י"א עד נ"ה, ה')

1.4. תקציר מהנושאים בהם עוסקת פרשת ראה

פרשת השבוע מציינת מספר רב של מצוות חלקם מצוות שבין אדם לקב"ה וחלקם מצוות שבין אדם לחבירו.

א. הברכה והקללה (יא, כו-לב)

פרשת השבוע פותחת במילים "ראה, אנכי נתן לפניכם היום ברכה, וקללה. את הברכה אשר תשמעו, אל מצות ה' אלהיכם, אשר אנכי מצוה אתכם, היום. והקללה, אם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם, וסרתם מן הדרך, אשר אנכי מצוה אתכם היום,

לְלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרַיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם. במילים שלנו: ישנה בחירה ואליה מצטרפת המלצה חמה מהי הדרך הנכונה מסוג ההצעות שלא כדאי לסרב לה.

לאחר שבני ישראל יכנסו לארץ ישראל מוטלת עליהם החובה להגיד את הברכה אל מול הר גריזים ואת הקללה אל מול הר עיבל. בפרשת "כי תבוא" שנקרא בעוד שלושה שבועות ישנם הוראות מדוייקות כיצד לבצע משימה זו. העיר שכס נמצאת בין הרים אלו. על ההרים גריזים ועיבל שוכנים מספר יישובים על הר גריזים נמצא הישוב "ברכה" שקרוי כך כיון שהר גריזים הוא "הר הברכה" ואילו היישוב אלון מורה נמצא על רכס הר כביר שממול להר עיבל. "וְהָיָה, כִּי יִבְיָאֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, אֶל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אָתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְּתָה אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִזִים, וְאֶת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל: הֲלֹא הִמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, אַחֲרַיִם דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ, בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי, הַיֹּשֵׁב בְּעֵרְבָה מוֹל, הַגְּלָל, אֶצֶל, אֱלוֹנֵי מֶרְדָּה. היישוב גלגל נמצא צפונית ליריחו. יישוב זה שייך לתנועה הקיבוצית המאוחדת והוקם בשנת 1970 כהיאחזות נח"ל אשר אוזרחה בשנת 1973. גלגל הוא גם המקום הראשון בו חנו בני ישראל לאחר שעברו את הירדן בכניסתם לארץ בימי יהושע בן נון.

ב . ניתוץ האלילים ודרך עבודת הקורבנות (יב, א–כט)

עם הכניסה לארץ מצוים בני-ישראל להכרית את כל סממני עבודת האלילים המאפיינת את עמי הארץ הנכבשים על-ידם.

כמו-כן עבודת ה' אינה כדרך הגויים, לפיה כל אחד זובח ומקריב במקום שיחפוץ. עבודת הקורבנות, מבהיר משה, תתקיים במקום שיבחר ה'. בתחילה במשכן ואחר-כך בבית המקדש בירושלים.

בתקופת כיבוש הארץ וחלוקתה, וכל עוד תתקיים העבודה במשכן, תהיה אפשרות להקריב גם בבמות – מזבחות מקומיים. אולם במזבחות אלו ניתן להקריב רק נדבות ונדרים אישיים, ולא קורבנות המתחייבים מציווי התורה. כשיבנה המקדש, יאסרו הבמות כליל.

במקדש, שם יוקרבו הקורבנות, יתקיים גם המרכז הרוחני של העם. לשם יש להביא גם את הנדרים והנדבות, לשם יעלה העם לשמות לפני ה'. שחיטה לשם אכילת בשר, כזו שאינה באה כקורבן לה', יכולה להתקיים בכל מקום.

ג . איסורי עבודה זרה (יב, ל – יג, יט)

- התורה מפרטת כמה איסורים ודינים שעניינם עבודה זרה, שאינה לרוח ה':
- שריפת אנשים, ביניהם הבנים והבנות, לפני אלוהי השקר.
  - אין להאמין למציג עצמו כנביא, ומצווה לעבוד אלוהים אחרים.
  - אדם כזה הוא נביא שקר ויש להורגו.
  - אדם המסית לעבודת אלילים, דינו מוות בסקילה.
  - 'עיר הנידחת' – עיר שהפכה כולה אלילית, לאחר שאנשים מתוכה הסיתו את כל יושביה לעבוד עבודה זרה. יש להרוג את כל יושבי העיר, לרכז את כל רכוש התושבים ברחוב העיר ולהעלותו באש.

ד . איסור מנהגי גויים ומאכלים אסורים (יד, א-כא)

- עם ישראל הוא עם-סגולה, קדוש לה, ובני העם הם בנים של הקב"ה. לכן הם אסורים במנהגי הגויים וביניהם, תספורת השערות בדרכים שונות כאות אבל על מת.
- מסיבה זו, אסורים ישראל גם באכילת בעלי חיים שאינם טהורים:
- הבהמות והחיות המותרות הן אלה שמפריסות פרסה, שוסעות שסע ומעלות גרה, כמו: שור, כבש, עז, צבי ואייל.
  - בהמות וחיות שאינן עונות על אחד ממבחנים אלו, אסורות באכילה, כמו: גמל, ארנבת, שפן וחזיר.
- סימני הטוהרה בבעלי החיים המימיים הם סנפיר וקשקשת.
- התורה מונה גם את בעלי הכנף המותרים והאסורים באכילה.
  - שרץ העוף, כל בעלי הכנף הקטנים, הרוחשים על הארץ, אסורים באכילה.
  - חל איסור על אכילת נבלה, כלומר, בעל חי שמת הלא שחיטה כהלכה.
  - אסור לבשל בשר וחלב יחדיו.

ה . דיני המעשרות (יד, כז-כט)

- מצות הצדקה מוזכרת אף היא בפרשתנו " כִּי יִהְיֶה בָּךְ אֶבְיוֹן מֵאֶחָד אֶחָיֶךָ, בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ, בְּאַרְצֶךָ, אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תֹאמֵץ אֶת לִבְבְּךָ, וְלֹא תִקַּץ אֶת יָדְךָ, מֵאֶחָיֶךָ, הָאֶבְיוֹן. כִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ, לוֹ". התורה מציינת את התמורה למי שמקפיד על מצוות הצדקה "כִּי בְּגִלְלֵי הַדָּבָר הַזֶּה, יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ, וּבְכָל מְשַׁלַּח יָדְךָ". כמו כן אנו לומדים בפרשה את המושג "מעשר כספים" שפירשו מתן

10% מההכנסה למטרות צדקה כגון: עזרה לבני זוג שאין להם להוצאות החתונה, סיוע למשפחות במצוקה כלכלית, ארגוני צדקה ועוד..

ו. שמיטת כספים (טו, א-יא)

מצווה מעניינת הקשורה בעסקי שוק ההון הינה מצוות "שמיטת כספים" שבה התורה מצווה אותנו בתחילת כל שנה שמינית (לאחר שנת השמיטה שהיא השנה השביעית) לבצע מחיקת חובות של כל הלוואות. במילים האחרות כל ההלוואות בטלות ומבוטלות (אנו מכירים מספר אנשים שהיו שמחים לכך) ואולם לאחר שזיהו שזוהי מצווה שקשה מאד לקיימה ולא רק עקב התנגדות הבנקים, תגרום לכך שאנשים לא ילוו מכספם לנזקקים, לכן התקין הלל הזקן בתקופת המשנה תקנה הנקראת "פרוזבול" שעיקרו הסכם בין הלווה למלווה ששמיטת הכספים לא תחול על העסקה. הסיבה שהלל תיקן תקנה זו היתה "שלא תנעל דלת בפני לוויין" שלא יקרה מצב בו איש הזקוק להלוואה בשנה השישית לא ימצא מקור של מזומנים שילוו לו.

ז. עבד עברי (טו, יב-יח)

אדם שנתפס בגניבה, אך הגניבה אינה בידו ואין לו כסף או רכוש בהם יוכל להשיב את הגניבה, נמכר על ידי בית הדין לעבד. לאחר שש שנים חובה לשחררו ואולם התורה מצווה על האדון לשחרר את העבד ולהעניק לו "מענק שחרור" נדיב על מנת שיוכל להתחיל בחיים טובים מעמדה טובה ולא יאלץ להידרדר שוב לגניבה. וְכִי תִשְׁלַחְנֵהוּ חֶפְשִׁי, מֵעֶמְדָּה לֹא תִשְׁלַחְנֵהוּ, רִיקָם. הֶעֱנִיק תְּעֲנִיק, לוֹ, מִצֶּאֱנָה, וּמִגְרָנָה וּמִקֶּבֶד". (מה שנקרה בימינו "פיצויים מוגדלים").

אם העבד מצידו אינו מעוניין לצאת לחופשי, מביאו אדונו לבית הדין, שם הוא רוצע את אוזנו, כאות קלון על שבחר בעבדות לבשר-ודם חלף השתעבדות לה' בלבד. בכל מקרה, בבוא היובל – שנת החמישים (מועד כללי שאינו קשור לחישוב שנות עבודתו של עבד זה), יצא עבד לחירות.

ח. בכור הבקר והעאן (טו, יט-כג)

כאשר נולד בכור בעדר, אסור להשתמש בו לעבודה, ואסור לגזוז את צמרו. יש להביאו כקורבן לה'. אם הבכור הוא בעל-מום האסור בהקרבה, מותר לשחטו ולאוכלו.

ט . שלושת הרגלים (טז, ט"ז-י"ז)

בני ישראל מצווים שלש פעמים בשנה להגיע לירושלים לבית המקדש בחג פסח, בחג השבועות ובחג הסוכות (שלש רגלים על שם העליה ברגל) וכל איש צריך להביא קורבנות בהתאם ליכולתו הכספית שנאמר "שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשְּׁבָעוֹת, וּבְחַג הַסּוּכוֹת; וְלֹא יִרְאֶה אֶת פְּנֵי ה' , רִיקָם. אִישׁ, כַּמִּתְנַת יָדוֹ, כְּבָרַפְתָּ ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר נָתַן לָךְ."

י . חג הפסח בחודש האביב (ט"ז, א-ח)

הבסיס לכל נושא שנה מעוברת נמצא בפרשתינו שנאמר: "שָׁמֹר, אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב, וְעָשִׂיתָ פֶּסַח" והיות וכידוע הלוח העברי בנוי על שנת ירח (כ 354 יום) ולוח עונות השנה (הכללי) בנוי על שנת שמש (כ 365 יום) אנו, בכל מחזור של 19 שנה מגדירים 7 שנים מעוברות ומוסיפים חודש נוסף (אדר ב') לפני חודש ניסן שבו חג פסח על מנת לקיים שחג הפסח יצא בחודש האביב. (בפרשת בא הבאה עלינו לטובה (בין חנוכה לפורים) נסביר יותר על משמעות הלוח העברי והכללי) עיקרי חג הפסח הם: הקרבת קורבן הפסח בי"ד בניסן, ביעור החמץ למשך שבעת ימי החג, אכילת מצות - בעיקר ביום הראשון.

י"א . חג השבועות (ט"ז, ט-י"ב):

מיומו הראשון של חג הפסח, כאשר קוצרים את העומר שהוא הקציר הראשון, סופרים שבעה שבועות. ביום החמישים חוגגים את חג השבועות, יום אחד.

י"ד . חג הסוכות (ט"ז, י"ג-ט"ו) :

חג הסוכות הוא בן שבעה ימים, ונחוג בתקופת האסיף. בין החובות המיוחדים חג זה, היא החובה להיות בשמחה יתירה. התורה מצווה עלינו לשמוח (קצת קשה לאדם עני וגלמוד). המצווה מופיעה בהקשר של חג הסוכות שנאמר שִׁבְעַת יָמִים, תַּחַג לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ, בַּמָּקוֹם, אֲשֶׁר יִבְחַר ה' , כִּי יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, וְהָיִיתָ, אִךְ שְׂמֵחַ. "נשאלת השאלה מה פרוש המילה "אך" ואחד הפירושים הינו: "אך" לרבות את חג שמחת תורה (לאחר שבעת ימי חג הסוכות) וכעת ניתן להסביר גם את משמעות מצוות השמחה. כידוע חג שמחת תורה מגיע לאחר הימים הנוראים (ראש השנה ויום כיפור) שבה נדון כל אחד ואחד על מעשיו וכשמגיע חג שמחת תורה סביר להניח שדנו אותנו לחיים טובים.

לקח טוב מהפרשה

2.1 . "נקודה טובה" – רעיון מהפרשה, במבט עכשווי.
בסוד "בני בכורי ישראל" / ר' משה רוט

כל ילד בטוח שאבא שלו הוא הכי... הכי... בעולם, כמילותיו של שיר הילדים הידוע
"אבא שלי" (מילים: תלמה אליגון רוז, לחן: נמרוד טנא):

לְאָבָא שְׁלִי יֵשׁ סֵלֶם
מְגִיעַ כְּמַעַט עַד שָׁמַיִם
וְאָבָא שְׁלִי כֹה רָעֵב
אוֹכֵל אַרוּחָה פְּעָמַיִם
וְאָבָא שְׁלִי הוּא הַטּוֹב מִכֻּלָּם
וְאָבָא שְׁלִי הוּא הַכִּי בְּעוֹלָם
וְרַק בְּגִלְלֵי הוּא הָאָבָא שְׁלִי
כִּי הִבְטִיחַ הוּא לִי
שֶׁהוּא רַק שְׁלִי...

במאמרים קודמים, דימינו את מערכת היחסים שבין העם ואלוקיו למערכת זוגית שבין
הרעיה לדודה (כלשון "שיר השירים") – בין איש לאשתו.

אולם, בפרשת השבוע שלנו פרשת "ראה", מדמה התורה את מערכת היחסים שבין
האדם והעם לאלוקיו, גם למערכת הורית ככתוב: "בְּנִיִּם אֲתֶם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם..."
(דברים יד, א) וכן בפסוק: "בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל": שמות ד, כב).

על הפנים הרבות, הרבגוניות והמיוחדות של מערכת יחסים זו, אנו יכולים ללמוד מן
המדרש הבא:

הוא (הקב"ה) לי לאלוהים ואני לו לאומה... הוא לי לאב ואני לו לבן... הוא לי
לרועה... ואני לו לצאן... הוא לי לשומר, ואני לו לְכָרֶם... (שיר השירים רבה, פרשה ב).

על יסוד מדרש זה, נכתב הפיוט הבא, הנאמר בתפילות יום כיפור בקהילות רבות:
כִּי אָנוּ עֹמְדִים וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ – אבל אתה גם אבא שלנו, כי...

אָנוּ בְּנֵיךָ וְאַתָּה אָבִינוּ – מערכת יחסים הורית שיש בה כבוד, אהבה וציות.

אָנוּ עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה אֲדוֹנֵנוּ – אבל אתה גם "בן הזוג" שלנו, כי...

אָנוּ רַעֲיָתְךָ וְאַתָּה דוֹדְנוּ – מערכת יחסים קרובה שיש בה אהבה ונאמנות, השקעה ושותפות.

מה משמעותה של אבהות זו? כיצד היא באה לידי ביטוי בפועל, "למעשה"?

א. אבהות זו מחייבת אותנו למערכת של "כיבוד אב". הערכה ותודה על מה שקיבלנו, כבוד, יראה וצייתנות.

ב. דמותו של הקב"ה היא לנו דוגמה ומופת – פָּאָב לבניו. ולכן, ללכת בדרכיו של הקב"ה ולקיים את רצונו באהבה, במטרה לעשות לו נחת, כבנים לאביהם (עבודת ה' מאהבה).

ג. אנחנו הבנים, מצווים לנהוג כמו אבינו – הקב"ה ולמחול לחברינו ולהעביר על מידותינו (של"ה שער האותיות אות בי"ת – בריות).

ד. התפילה לפני ה', היא כשיחתו של בן בפני אביו, השוטח בפניו את עולמו ובעיותיו מתוך קרבה (רבי נחמן מברסלב, השתפכות הנפש, אות יז).

ה. בימי קדם, נהגו האבלים לשרוט את עצמם עד זוב דם כראיה לגודל האבילות על המנות. והנה, התורה מצווה אותנו בפרשתנו: "בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם" (ולכן) לא תתגדדו... (על) לְמַת" (דברים יד, א). לא תתגודדו (גם) על אביכם הביולוגי, כי אתם לא יתומים באמת. – יש לכם אב רוחני – הקב"ה, שדואג לכם. היתמות שלכם איננה אמיתית ולכן, אל תשרטו את עצמכם (הרא"ש, ספורנו ועוד – שם).

ו. אם כולנו בנים של הקב"ה, הרי שכל אחד מישראל הוא בבחינת אח שלנו ולכן אנו נדרשים לעזור לכל אחד ואחד מישראל. מה עוד שכל אחד מן ה"אחים" שלנו, מצפה לעזרתנו (רמב"ם הלכות מתנות עניים, פרק י, ב).

ז. כאשר האדם יבין שכל מה שבידו – הרכוש והכבוד, אלה הן מתנות, או יותר נכון פיקדון, מאת אביו (שבשמים), כל גישתו למושג: "זה שלי!" ולנושא סכסוכי הממון, תשתנה (של"ה שער האותיות אות בי"ת – בריות).

ח. מלך אינו יכול למחול ולוותר על כבודו. ולכן מי שפגע במלך, דינו להיענש. אולם, בפסוק שלנו – "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם..." , הקב"ה מצהיר שבמערכת היחסים שלו עם עם ישראל, הוא לא רק מלך, אלא גם ובעיקר אבא. ואב, כן יכול למחול על כבודו ולוותר לבניו... ולקבל את תשובתם ברחמים (בני יששכר מאמרי חודש סיון מאמר ב – ימי הגבלה).

ט. מערכת היחסים המיוחדת הזו, קיימת רק בין הקב"ה לעם ישראל ולא עם אף אחת מן האומות, כדברי השיר: "כִּי הִבְטִיחַ הוּא לִי שֶׁהוּא רַק שְׁלִי", ככתוב: "...וְהֵייתָ לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים..." (שמות יט, ה).

י. מערכת היחסים קרובה זאת, יוצרת צמידות בין מצבו של עם ישראל לכבוד השם בעולם. ולכן: "כל זמן שישראל שרוין בצער, אזי, אביהם – 'הקדוש ברוך הוא' (בכבודו ובעצמו) שרוי עמהם בצער, שנאמר: 'בכל צרתם (של בני ישראל) לו צר (גם הקב"ה סובל)' (ישעיה ס"ג ט'), (מדרש זוטא – איכה, פרשה א) ולא רק בצרת ציבור, אלא אף בצרתו של כל יחיד ויחיד, שנאמר: 'עמו (עם כל אחד ואחד) אֲנֹכִי (ה') בְּצָרָה' (תהלים צא, טו), (מכילתא דרבי ישמעאל בא, יד).

כאן המקום לשאול, האם מערכת יחסים המיוחדת הזאת הינה "על תנאי"? האם היא מותנה בהתנהגות ראוי מצידנו?

ומה יקרה אם ח"ו לא נעמוד בסטנדרטים האלוקיים, האם נפסיק להיות בנינים!?

נושא זה שימש כר למחלוקת בין חכמי ישראל (קדושין לו, ע"א). רבי יהודה טען שמי שחוטא ומתרחק, מוציא את עצמו במו ידיו מכלל בן. רבי מאיר לעומתו, סובר שמערכת היחסים של אב – בן הינה מובנית ואינה מותנית. אחת הראיות לדבריו, היא מדברי ישעיהו הנביא: "הוֹי גֹי חָטָא עִם כְּבֹד עֹון זָרַע מְרַעִים בְּנִים מְשַׁחֲתִים עֲזְבוּ אֶת ה' נֶאֱצוּ אֶת קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל..." (א, ד).

ללמדך, שגם כאשר בני ישראל חוטאים ובגדול – בעוונות כבדים ומשחיתים את דרכם, עדיין הם קרויים בנינים. אמנם "בְּנִים מְשַׁחֲתִים", אבל עדיין בנינים.

בא וראה, מה כוחה של מילה אחת. איזה עומק וכמה משמעות מכניסה המילה בְּנִים למערכת היחסים שלנו עם הקב"ה ובאיזה מגוון של נושאים וזוויות היא נוגעת, מאירה ומגדירה בתפיסת העולם ובחיי המעשה.

ונסיים בקריאה חוזרת (לאור דברינו), את מילות השיר בו פתחנו.

ואבא שלי הוא הטוב מכלם – "...האל הנאמן שמר הברית והחסד..." (דברים ז, ט).

ואבא שלי הוא הכי בעולם – "אין כאלוהינו, אין כאדונינו, אין כמלכנו, אין כמושיענו" (מתוך התפילה).

ורק בגללי הוא האבא שלי, כי הבטיח הוא לי, שהוא רק שלי – "בך בחר ה' אלוהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה" (דברים ז, ו)

כי אנו בניך ואתה אבינו ולכן... ומכאן נובע ש....

nekudatova.roth@gmail.com

2.2. השבוע בפרשה – מסרים אקטואליים הנלמדים מהפרשה

שאני אתן צדקה? מה אני פראייר?! / ניר אביעד

בפרשת "ראה", רגע לפני כניסת העם אל הארץ, משה רבנו ממשיך ונואם בפני בני ישראל, מחנך, מסביר ומפרט בדבר מספר מצוות חשובות. אחת המצוות המשמעותיות ביותר היא מצוות מעשר כספים, אשר נלמדת מתוך הפסוק: "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל-תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ הַיּוֹצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה" (דברים יד', כב'). על פניו, פסוק זה לא מדבר על חובת מעשר כספים, כי אם על המעשרות של התוצרת החקלאית של תבואת הארץ, אולם חז"ל ב"מדרש סיפרי" למדו מתוך המילה כל, שבפסוק זה, כי על האדם לעשר (כלומר לתרום עשירית) מכל הרווחים שיש לו בין אם מדובר על תוצרת חקלאית ובין אם מדובר על כל רווח שהוא אחר.

עבורנו הקריאה בפרשה הנוכחית זו הזדמנות טובה לשוב ולדון באחת מאבני היסוד של היהדות לאורך כל הדורות – הלא היא מצוות נתינת צדקה ועזרה לנזקקים, אשר נלמדת כפועל יוצא מתוך החובה לתת מעשר. חז"ל המשילו הדבר וקבעו כי לאדם העושה מצווה יש על מצחו אות של אור שמלווה אותו במשך אותו היום, אולם כשהוא מקיים את מצוות צדקה האות של האור מלווה אותו שבוע שלם. מדברים אלה, ומהנחיות רבות ונוספות המופיעות בתורה, עולה התמונה שמדובר במצווה חשובה ומהותית במיוחד בעלת סגולה רוחנית וערכית מהמדרגה הראשונה, ולכן על כל אדם הרוצה להתקרב אל הבורא, אל עצמו ואל האמת להבין מה עומד מאחוריה וליישמה עד כמה שידו משגת.

במבט ראשון מצוות מתן צדקה נראית כלא הגיונית ואפילו לא צודקת. למה שאני אעבוד קשה עבור פרנסתי ואח"כ עוד אצטרך לתת מתוך זה למישהו אחר? שהוא ילך גם כן לעבוד וירוויח את לחמו בעצמו! מה אני פראייר?!

גם ככה הפרנסה היום קשה ומכבידה, המשכנתא לוחצת, התשלום על הגנים של הילדים בשמיים וזה עוד לפני שדיברנו על הבורסה שחזרה להיות לא יציבה ומה שזה עושה לחסכונות ולקרן ההשתלמות שלי! על פניו יש לנו את כל הסיבות לדחות מעלינו את הציווי הגבוה הזה ואפילו להרגיש בנוח עם עצמינו, ובכל זאת, ולמרות כל

זאת, כשמתחילים ללמוד את העמקות של הדברים ניתן להתחיל לראות (ובעיקר להרגיש) שלא כך הוא הדבר.

נראה כי בתקופה שבה אנו חיים, תקופת רדיפת המותרות ותאוות הממון, אין ערוך לחשיבותה של מצוות הצדקה, שכן זו מצווה שמחנכת את האדם לוותר על החומר לטובת הרוחני ולהתחשב בצרכי זולתו. נתינת צדקה זה מעשה של התעלות מעל הטבע הגשמי של האדם. חוקי החומר אומרים – מה ששלי שייך לי ומה ששלך שייך לך. לעומתם, חוקי הרוח אומרים – גם מה ששלי בעצם שייך לך, או יותר נכון שייך לקב"ה שהוא למעשה כולנו. גם לאדם הרוחני כמובן חשוב שצרכיו הבסיסיים והחומרים יסופקו, אולם הוא לא עסוק באגירה וצבירה מעבר למה שהוא זקוק לו. מתוך המקום הזה הוא פנוי הרבה יותר להתחלק עם סביבתו בשפע שהוא זוכה לקבל. כדי להגיע למקום הנשגב הזה יש להתעלות מעל הטבע הבהמי-גשמי שנולדנו איתו, לעמול ולהתאמן בנתינה ועידון המידות. בטבע אין אף חיה שתיתן מהמזון שלה לחיה אחרת (שאינה בת משפחה הקרובה). לחיות אין את התכונה שנקראת "הרגש-הזולת", כלומר אין להן יכולת להרגיש את הצער או הצרכים והמצוקות של חיות אחרות. ג'רפה או תנין שיראו ג'רפה ותנין אחרים במצוקה לעולם לא יחלקו משלהם על מנת לסייע להם. בזה נבדל האדם מהבהמה. לאדם יש יכולת להרגיש את כאבם ולהבין את צרכיהם של אנשים אחרים, כאשר הוצאת היכולת הזו מהכוח אל הפועל היא זו שמגדירה את האדם כבן אנוש.

מעבר לטעמים אלה, למצווה שני שורשים עמוקים נוספים:

א. כולנו אחים. כאבו של אחר זה בעצם הכאב שלי עצמי ושל כולנו יחד. גם אם אני לא רואה ומרגיש את המצוקה של הזולת, מתוקף היותנו אומה אחת יש חוט שני דק ביותר, אך חזק מאוד שמקשר בנינו. אי אפשר לראות מישהו אחר במצוקה ולעצום עין. הצרות שלנו כעם וכחברה מתחילות כשאנחנו מתעלמים וכל אחד חי בניכור ואגואיזם. המשבר הכלכלי העולמי האחרון מראה כי שיטת הקפיטליזם הבוטה אינה אפשרית עוד. ניתן לראות איך בתקופות של מצוקה קולקטיבית (כימי מלחמה/פיגועים) העם מתאחד ובזכות הסולידריות הרבה מצליחים להתגבר על האויבים. מי שלא מצליח להרגיש ולהצטער בכאבו של האחר, משמע החלק הפנימי העמוק הזה בנפש שלו מכוסה בשכבת אבק ודרוש נענוע (בדר"כ לצערנו חיצוני ולא

נעים) להסיר אותה. אם נהיה חכמים נשכיל להתאחד כבר עכשיו ולא לחכות למכה הבאה שתטלטל ותקרר בנינו. על מנת שזה יקרה צריך להרפות מעט מהמחשבות של "מה יהיה איתי" ו"מה יישאר לי עצמי אם אתרום".

להבדיל מדתות אחרות המדברות על "חמלה" ו"אחזה", אבל בפועל לא מחייבות את האדם לוותר מעשי על שום דבר, היהדות מאוד מעשית וההנחיות שלה אופרטיביות ביותר. מי שרוצה לעבוד את הקב"ה באמת חייב להתחשב מעשית בזולתו. פתגם עממי מפורסם אומר ש"חוזק שרשרת נקבע לפי החוסן של החוליה החלשה ביותר שלה". העוצמה שלנו כעם לאורך כל ההיסטוריה הייתה באחדות ובסולידריות שבנינו. אסור לנו היום לבעוט בערכים הישנים, ותחת ערכים מיובאים של "קפיטליזם" ו"שוק חופשי" להרשות לעצמינו לזנוח את החלשים. זה נורמאלי ואף בריא לרצות להיות מבוסס כלכלית, אבל הפרשה מזכירה לנו – לא בכל מחיר! הכלכלה האוטופית בראי היהדות, להבדיל מהקומוניזם (שנכשל כישלון חרוץ) אינה מדברת על שוויון גמור. זה חכם ואף נכון לתת לאדם מוטיבציה להצטיין ולעשות לביתו, אולם רק אם זוכרים שכל ישראל ערבים זה לזה ומצוקת השני היא מצוקתי.

ב. כל מה שאנחנו מקבלים כאן בעולם ניתן לנו בהשאלה בלבד. כשאדם בסוף ימיו נפטר מהעולם אפילו עם זוג גרביו הוא לא יכול להיקבר. כל מה שהוא צובר בינתיים בדרך זה בגדר מתנה זמנית ולא נכון לשגות בדמיונות שאך ורק מאמציו הם שהביאו אותו להישגיו. אין ספק שאנחנו נדרשים להתאמץ כדי להתפרנס, אולם על פי האמונה, מקור הפרנסה גבוה הרבה יותר. לפיכך, ההיקשרות האובססיבית שלנו לרכוש וממון ביסודה דמיונית. אין באמת בעיה למי שנתן לנו מלכתחילה את השפע להמשיך ולתת או לחלוטין "לסגור את הברז". נתינת הצדקה לא זו היא שתמנע מאתנו את הטוב העתידי. נהפוך הוא – דווקא הנתינה לאחר משחררת מתחושות ה"יישות" הפרטית ומזמינה את השפע להמשיך ולזרום אלינו. במצוות צדקה, האדם למעשה ניצב בפני מבחן ערכי משמעותי – האם לוותר על מה שהוא עצמו הרוויח (כביכול רק בזכות עצמו) עבור אדם אחר שעל פניו אין לו שום קשר עימו? על כך חז"ל אף הפליגו וקבעו ש"ניסיונו של העשיר קשה ומורכב אפילו יותר מניסיונו של העני". המילה ניסיון באה מהמילה להתנוסס (כמו שדגל מתנוסס אל-על), כלומר מניסיון של התמודדות עם היצר הרע של דאגה רק לעצמנו ושל קמצנות האדם יכול לגדול ולהתעלות ברוחניות. על פי האמונה, כל בני האדם שווים. אדם עשיר זה אדם

שקיבל בהשאלה וכפיקדון גם את הכסף של האחרים ותפקידו להחזיר להם אותו. זה מתבצע ע"י מתן צדקה ומעשר. זו הסיבה שצדקה באה מצדקה המילים: צדק + ה' (צדק השם). לתת לאחר זה לא לעשות לו טובה אלא לעשות את מה שהקב"ה מגדיר כצדק. הדרישה להתעלות על ה"אני" הפרטי, שטרוד בענייני העולם, בקשייו ודרישותיו לטובת הזולת היא זו שבאמת מקרבת אותנו יותר לבורא, שכן על פי התפיסה האמונית, הבורא תמיד רק נותן ומשפיע וע"י מצוות צדקה האדם מידמה למידותיו.

אנשים חושבים בטעות שעוגת השפע היא סופית ומוגבלת. פועל יוצא של התפיסה הזו היא שאם השני הרוויח וטוב לו משמע שלי עצמי יישאר פחות. לצערנו זו טעות בסיסית וכאובה שכל העולם סובל ממנה. האמת האלוקית היא שעוגת השפע היא אינסופית. כשלשני טוב וכשאנחנו נותנים לזולת משלנו העוגה לא רק שלא מצטמצמת, אלא רק הולכת וגדלה. נראה לי שעל כך אמר דוד המלך בתהילים: "עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה". החסד והנתינה הם אלה שבונים, מפתחים ומרחבים את העולם!

אין ספק שנתינה לאחר אינה קלה (במיוחד כשבכיסנו לא תמיד מצויה הפרוטה וגם כשלנו עצמינו קשה). יחד עם זאת, יש בנתינת צדקה מעין הכרזת אמון בבורא עולם ואמירה שאנחנו יודעים שגם אם ניתן משלנו הוא לא ישאיר אותנו חשופים וחסרים. הקב"ה הורה לנו לא לעשות לו מבחנים כדי לנסות להבין האם קיים והאם הוא אכן טוב ומיטיב, משום שאין ביכולתנו כבני אדם עם שכל ורגש כה מוגבלים להבין ולתפוס מה היא אלוקות באמת. יחד עם זאת, ישנה התבטאות אחת של הקב"ה בכל התנ"ך (בספר מלאכי פרק א') שבה הוא קורה לנו לבחון אותו ואת הנהגתו את העולם. אנחנו מצווים לתת צדקה ולראות כיצד השפע חוזר אלינו ממנו בחזרה ("בְּחֻנּוֹי נָא בְּזֹאת אָמַר ה' צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקְתִּי לָכֶם בְּרֶכֶת עַד בְּלֵי דַי"). חז"ל אף הגדילו וקבעו כי "עשר למען תתעשר", כלומר בעצם קיום המצווה של נתינת מעשר (מלשון עשירית) אנחנו מזמנים לנו בתמורה עושר חומרי, ואף חשוב מכך – שפע ועושר רוחני!!!

הציווי של התורה הוא, כאמור, לתת עשירית מהשכר נטו. זה לא קל, אבל זה אפשרי. כשמבינים את הדברים לעומקם ואח"כ מסתכלים בגילוי לב על רשימת ההוצאות המשפחתיות ניתן כמעט תמיד לזהות משהו שהיה ניתן לחסוך ממנו ולתת את

שנשאר למי שככה"נ צריך את זה קצת יותר מאתנו (ותחסכו לי את התיאורים על אלפים רבים מאוד של משפחות שספרי לימוד לילדים, תרופות הכרחיות וארוחה חמה בערב שבת זו פנטזיה רחוקה עבורם).

המשנה במסכת בבא בתרא כותבת: "קודם שיאכל אדם וישתה – יש לו שני לבבות, ולאחר שאכל ושתה – יש לו לב אחד". הרבי מרדכי בנעט, רבה של ניקלשבורג, שהיה ידוע כמקמץ לצרכי עצמו ופזרן בשביל הזקוקים לעזרה ותמיכה, נהג לומר כי "אדם לפני שאכל ושתה מרגיש רעב וצמא ואז יש ביכולתו להרגיש גם את לבו של העני, שגם הוא רעב ללחם, אולם לאחר שהוא עצמו אכל ושתה והשביע את רעבונו, שוב אין לו אלא לב אחד. הוא מרגיש כי ליבו שבע, ואי אפשר לו אז להרגיש את ליבו של העני שאין לו לחם לאכול..."

ישנם שנרתעים מלתרום כי הם חושדים שכספם ילך למקורות מפוקפקים או לשרלטנים. אכן יש מקום לחשיבה, בדיקה ומציאת מקומות ראויים שידוע שעוזרים לנזקקים אמיתיים או שמשרתים מטרה חברתית חשובה. יחד עם זאת, מרוב חשדנות כבר רבים וטובים מקטלגים כל קבצן ברחוב כנרקומן וכל נזקק כשקרן ופרזיט. התפיסה הזו לרוב דמיונית ובאה לתרץ לעצמנו למה לא נכון לתת ולתרום...

על המצווה נאמר כי "צדקה תציל ממוות". אפשר להבין את המשפט כפשוטו – מתן לאחר יכול להציל את המקבל ממוות פיזי, וניתן להבינו גם כהצלה של הנותן ממוות רוחני, מהתנוונות הפוטנציאל האלוקי שקיים בו ושמחכה לבוא לידי ביטוי ולהיגאל ע"י עשיית מעשים טובים של חסד.

גם על אופן הנתינה יש ללמוד. חז"ל באו ואמרו שהמצווה האמיתית והשלמה היא לא רק בנתינת הצדקה, כי אם בנתינת צדקה המלווה בחיוך ובמילת עידוד. רבים משלשלים מטבע לכוס של נזקק או שולפים שטר למתרימים בדלת בפרצוף חמוץ ואף בנימה של כעס וביקורת. חשוב לזכור כי מילה חמה, יחס אנושי ונתינת תחושה של "ביחד" וערבות ההדדית חשובים יותר מכל דבר אחר. עם החיוך הנזקק לא ילך למכולת אבל הוא כן יתהלך בתחושה טובה יותר.

אחרי שכבר נתנו את הצדקה, לעיתים עלולה מידת הגאווה להשתחל ולנסות לשכנע אותנו שאנחנו "צדיקי הדור" וכי עשינו מעשה נשגב. חשוב לזכור שבסה"כ קיימנו את

חובתנו הבסיסית כיהודים וכאנשי אמת ואמונה. מהרב יובל הכהן אשרוב שמעתי פעם כי הוא הלך ברחוב ונתן מטבע לעני שניגש אליו. לאחר מספר שעות הוא חלף שוב באותו הרחוב והעני ניגש אליו וביקש ממנו תרומה בשנית. הרב סיפר שבתגובה לכך שאמר לו "כבר נתתי לך" השיב אותו נזקק: "לי נתת? לך נתת!". במבט ראשון זו נראית כמו תשובה חצופה, אבל מאחוריה עומדת אמת גדולה – לתת צדקה זו זכות גדולה ואמיתית דווקא לנותן.

על מנת לקיים את המצווה בהידור שלם, להימנע מתחושת הגאווה ולא להביך את המקבל, מומלץ לתת את הצדקה בסתר מבלי שהנזקק ידע מי היטיב עימו. זה אפשרי ע"י תרומה למוסדות חסד רבים המוכרים ומפוקחים ופוזרים בכל עיר וישוב.

נתינה ומתן צדקה יכולים כמובן להיות בתרומת כסף, אולם לצדקה פנים ואופני ביטוי נוספים – החל מהתנדבות בארגונים חברתיים שונים, דרך ביטויי אכפתיות ועזרה לאנשים במעגלים השונים הסובבים אותנו (משפחה, חברים לעבודה, שכנים) ועד חיוך ומאור פנים לאדם עצוב וכבוי ברחוב. בפתחנו חודש אלול, חודש הסליחות והרחמים, וחודש ההכנה הרוחנית לקראת חגי תשרי וקבלת השנה החדשה. זהו חלוץ זמנים נפלא ללקיחת החלטות טובות לשינוי ולשיפור עצמי. תפילתי האישית היא שהקריאה במאמר זה תביא את קוראיו (ובראש ובראשונה אותי) לעשייה אופרטיבית ושלא נסתפק בהנהון הראש ובאמירת "פשש... יש בזה משהו...". הלוואי וכולנו נהיה יותר אנשי חסד, שנדע להתעלות מעל הטבע הבהמי עימו נבראנו ושתמיד נהיה בצד שנותן ועושה זאת ביד חמה ורחבה.

סיכום פרשת ראה

מגוון נושאים בפרשת ראה: החל מקידוש הארץ, נביא שקר, מסית ועיר הנדחת עובר דרך: מנהגי אבלות ומאכלות אסורות ועד למצוות סוציאליות

בתחילת הפרשה אנו קוראים על הבחירה החופשית הנתונה בידו של האדם: "ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" – הברכה ניתנת לשומעים לדבר ה' ומקיימים את מצוותיו, והקללה למי שסר מן הדרך ופונה אל האלילים.

לכן הדבר הראשון שבני-ישראל מצווים לעשות בכניסתם לארץ, לאחר חציית הירדן, הוא להודיע קבל עם אל מול הר גריזים והר עיבל על קבלת הברית עם הקב"ה. בכך מכריז עם ישראל כי מטרת בואו לארץ היא לא רק כדי לעסוק בעבודת האדמה ויישוב הארץ, אלא, בעיקר, כדי להשכין בה את דבר ה' ולשמור את מצוותיו.

קידוש הארץ

התורה מתנה ענינים נוספים שיסייעו להשכין את הקדושה בארץ:

הריסת כל האלילים – ארץ כנען שופעת אלילים ולכן יש לאבד את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים את אליליהם, לנתץ את המזבחות, לשבר את המצבות (בסיסי הפסלים), את האשירות (עצי עבודה-זרה) לשרוף באש ואת כל הפסלים לגדוע.

עליה למקום הנבחר – בניגוד לגויים, שאליליהם מפוזרים בכל הארץ, יקבע הקב"ה את המקום הנבחר אליו יעלו כל בני-ישראל להקריב קרבנות ולהתפלל ולשמוח.

אכילת בשר – רק את הבהמות שהקדישו מצווים בני ישראל להביא למקום הנבחר ובתנאי שלא יהיה בהן מום. לעומת זאת שאר כל בשר החולין יוכלו לאכול בכל מקום ובלבד שישחטו את הבהמה או העוף לפני האכילה כדת וכדין ולא יאכלו את הדם, "כי הדם הוא האש".

לא ללמוד מדרכי הגויים – על אף הנצחון על יושבי הארץ ישנו עדין חשש שמא ברגע של חולשה ינסו בני-ישראל להתחקות אחרי מעשי שכניהם. לכן מזהירה התורה: "השמר לך! פן תנקש (תטרף) אחריהם". כשם שאין שום דמיון בין אלוקי האמת לאילי השקר כך רחוקות ונפרדות דרכיהם זו מזו, שהרי: "כל תועבת ה' אשר שנא עשו (הם) לאלוהיהם".

נביא שקר, מסית ומדיח ועיר הנדחת

הנבואה היא אחד הכלים שניתנו לבני האדם כדי לסייע להם בעבודתם אלא שכמו כל דבר שבקדושה יתכן שישתמשו בה לרעה. כזה הוא נביא השקר, המחל להראות "אותות ומופתים" במטרה להטות את לב עם ישראל לעבודה-זרה. אנו מצוים לא לדבר כלל ואף לא לבקש ממנו שיראה עוד מופתים, כי כל דבריו מכוונים נגד ה' אלוקי ישראל ותורתו. עליו נאמר "ובערת הרע מקרבך" ועונשו במיתת חנק.

חמור יותר עונשו של ה"מסית", הוא המפתה בדבריו ומשבח את העבודה זרה. עוד לפני פסק הדין אמרה עליו התורה: "לא תחוס עינך עליו, לא תחמול ולא תכסה עליו". אין ללמד עליו זכות ולגלות כל דבר שיכול לחייבו. עונשו מוות בסקילה באבנים המתבצעת בראש ובראשונה ע"י אותם אנשים שניסה להסית. אם ארע, חלילה, שעיר שלימה נתפסה להסתה של בני בליעל מתושביה ונדחתה וסרה מהדרך הטובה, יש לאמת את הדבר על ידי חקירה ודרישה. רק אם אכן "אמת נכון הדבר, נעשתה התועבה הזאת בקרבך", הרי זו "עיר הנדחת" ויש להרוג את כל יושבי העיר ומקניהם בחרב. אף את רכושם של התושבים יש לשרוף באש עד שיקוים בעירם הפסוק: "והיתה תל עולם לא תבנה עוד". בתלמוד מובא כי מעולם לא היה מקרה של "עיר נדחת".

מנהגי אבילות

"בנים אתם לה' אלוקיכם" – עם ישראל הוא עם קדוש המאמין ובטוח באביו שבשמים ולכן אל לו לנהוג כגויים שאחר מותו של אדם שורטים את עצמם ומגלחים את כל ראשם לאות אבילות. יהודי מאמין כי לנשמתו של האדם יש המשך בעולם הבא ובתחיית המתים, מה-שאינ-כן – להבדיל – גוי שנדמה לו כי ברגע המיתה מסתיימת

כל מציאותו והוויתו של האדם (ולכן מבטאים הגויים את צערם ואבלם במעשים מעין אלה).

מאכלות אסורות

בפרשה מוזכרים גם הקריטריונים של הבהמות ודגי הים הטהורים. הבהמה הטהורה צריכה להיות "מפרסת פרסה ושוסעת שסע" – פרסתה סדוקה וחלוקה בצפרניה, ותנאי נוסף: שתהיה מעלת גרה. הדגים הטהורים הם בעלי סנפיר וקשקשת ובעופות מובאת רשימה מפורטת של העופות הטמאים האסורים באכילה. כמו כן מזהירה התורה לבל יבשל אדם בשר וחלב יחד

מצוות סוציאליות

במצוות רבות בתורה נצטוינו לגמול חסד ולעזור לזולת כדי להשליט צדק ויושר בחיינו. על אחדות מהן, נכתב בפרשתנו:

שמיטת כספים וחובת ההלוואה – מצוה זו מחייבת את האדם לשמט (לעזוב) כל חוב שמגיע לו מחברו בסוף השנה השביעית היא שנת השמיטה. "לא יגוש (יתבע) את רעהו ואת אחיו, כי קרא שמיטה לה". מאידך כינתה התורה בשם "בן בליעל" את האיש שנמנע מלהלוות לנמצא במצוקה מחשש שלא יפרע את חובו עד שנת השמיטה.

מצות הצדקה – "לא תאמץ (תצטער ותהסס) את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון (העני). נתון תתן לו (אפילו מאה פעמים) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשך ובכל משלח ירך".

הענקה לעבד עברי – האדון, שעבדו שירת אצלו שש שנים בנאמנות, מצווה להעניק לו מתנות בעת שחרורו בנוסף למשכורתו המלאה עבור עבודתו. הסיבה ליחס הזה: "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלוקיך".

בסיום הפרשה אנו קוראים על מצות העליה לרגל בשלשת החגים: פסח, שבועות וסוכות "ולא יראה את פני ה' ריקם". כל אחד מקווה שתביא עמו קורבנות עולה ושלמים, "איש כמתנת ידו, כברכת ה'". אשר נתן לך".

א. "רֵאָה אֶנְכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה." (יא,כו)

ויל"ע טובא בהך קרא, א' מהו הל' ראה, דמאי שייך ראה על ברכה וקללה, הרי אין זה דבר מוחשי שניתן לראותו, ב' מדוע פתח בל' יחיד 'ראה' והמשיך בל' רבים 'לפניכם', אף דהוא במשפט אחד, ג' מהו הל' 'היום', הרי הברכה והקללה נאמרו כבר קודם לכן בהר גריזים והר עיבל, ד'. מהו הענין שאמרו המפרשים שם שהקב"ה חילק את בני ישראל לשנים, וששה שבטים עמדו על הר עיבל וששה שבטים עמדו על הר גריזים, וכך נאמרו להם הברכות והקללות, ה' מה שייך ל' נתינה על ברכה וקללה, הא בזה שפיר הול"ל ל' אמירה ולא נתינה.

ואשר יראה לומר, דהכא אתי הקרא למימר מהו דרך החיים שיבחר בה האדם, שכן בידוע בימי האלול שבהם נקראת פרשה זו נשנה כי לעולם יראה אדם עצמו מחצה חייב ומחצה זכאי, ואף יראה כל ישראל כך חציים חייבים חציים זכאים כמש"כ הרמב"ם, עשה מצוה אחת היטה הכף כולו לטובה, עשה עבירה אחת היטה הכף כולו לחיוב, ונתקשו בזה המפרשים מהו הענין שבמצוה אחת או עבירה אחת ניתן להטות הכף של כלל ישראל כולו, הרי במעשה פרטי אחד לא ניתן לשנות כללי עולם כה גדולים.

ואשר יראה ובהקדם מה שהקשה רבי מרדכי מן זצ"ל האיך לומדים ומתעסקים אנו בהבנת התורה שניתנה לדור מתן תורה, הרי אלו היו גדולי עולם ראשונים כמלאכים, והאיך בכוחינו להגיע לדרגתם ללמוד תורה שניתנה להם, או לרבותינו הראשונים והאחרונים מדורות עברו.

אלא שאם האדם לוקח לעצמו ב' נקודות מרכזיות אלו, לידע שזכות הרבים תלויה בו, וכן כח רצון אמיתי וחזק להגיע למטרה זו, יכול הוא להגיע אף עדי שלימות זו ללימוד תורה שניתנה לדור מתן תורה ושעסקו בה כל הגדולים מדורות עברו.

ולפ"ז י"ל דזהו ההדרכה שנתנה לנו התורה באלו המילים, שכן אם אדם רוצה להטיב דרכיו ולעלות במסילה העולה בית ה', עליו לראות לעצמו בצוירו את השבטים שעומדים חציים בהר עיבל שבו ניתנה ברכה שזה דרך החיים, וחציים בהר גריזים עליו

ניתנו הקללות שזהו דרך המות ח"ו, ויצייר לעצמו שבמצוה או עבירה שלו יכול הוא להטות הכף כולו לטובה או ח"ו לרעה.

וזהו שאמר הכתוב בדקדוק רב, 'ראה' ל' יחיד לכל אחד ואחד שיראה לפניו ציור זה, וסיים בל' רבים 'לפניכם', במה שעשה ה' לכל ישראל בהניחם חציים בהר עיבל וחציים בהר גריזים, ומעשה האדם כל אחד בפרטיו יכול הוא להטות הכף כולו, וזהו שאמר הכתוב 'היום' אף שהברכות ניתנו כבר קודם לכן, שכן אין הכתוב מדבר על נתינת הברכות והקללות עצמם שבהם לא שייך ראייה וכו', אלא על המסר בעקבותם שכל אחד יראה בכל יום את עצמו כמונח בין ב' חצאי ישראל ועליו להטות הכף, ועי"ז יוכל להיטיב דרכיו באשר הם.

ב. "אֶת-הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם" (יא, כז)

'את הברכה' על מנת אשר תשמעו. (רש"י).

פירוש כוונת רש"י, דהאי 'אשר' אין הכוונה דודאי ישמעו, דאם כן לא שייך אחריו ז'הקללה אם לא תשמעו'. אלא 'על מנת אשר תשמעו' נותן לפניהם את הברכה.

ולכאורה קשה, דא"כ צ"ע שינוי לשון הכתוב, דגבי ברכה נאמר לשון 'אשר', ואילו גבי קללה נאמר לשון 'אם'.

ונראה ליישב, דאת הברכות רצה הקב"ה לתת לישראל מיד אלא שנתן אותם להם על מנת אשר ישמעו, וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, אבל הקללות נתן להם בלשון 'אם', דהיינו תנאי שאינו מתחיל עתה, אלא אם לא ישמעו אז יחול התנאי ותבוא הקללה. ולכן אצל הברכות שנתנו מיד, נאמר 'את הברכה אשר תשמעו'. והיינו שהברכה חלה מיד. ואילו היה אומר 'את הברכה אם תשמעו', לא היתה הברכה באה אלא כשישמעו, ואם כן לא היתה הברכה באה לעולם, כיון שבברכה נאמר 'ברוך אשר אינו מקלה אביו ואמו', וכיון שאין זה רק לא תעשה, שלא יעשה דבר זה, אם לא היתה הברכה חלה מיד לא היתה הברכה באה, דלעולם יש ספק שמא חס ושלוש יעבור, ולכן הברכה באה מיד אלא שהיא באה בתנאי 'על מנת אשר ישמעו'.

ג. "וּנְתַצְתֶּם אֶת-מִזְבְּחֹתֵם וְשִׁבְרֹתֵם אֶת-מִצְבְּתֵם וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ
וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן" (יב,ג)

בלשון הכתוב רואים אנו שינוי, דבאשריהם ופסילי אלוהיהם נאמר אשריהם ואלוהיהם
ואילו אצל מזבחותם ומצבותם לא נאמר מזבחותיהם ומצבותיהם, ומדוע שינה הכתוב
בלשונו.

והנה איתא בגמ' (ע"ז נג, א) 'דאמר רחמנא ואשריהם תשרפון באש, מכדי ירושה היא
להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ולכאורה מדוע הק' הגמ' על אשריהם בלבד והלוא גם על המצבותם ניתן להקשות
כה"ג, דמכיון שהאבנים שמהם בנו את המצבה הם ירושה מישראל כיצד נאסרו מטעם
משמשי ע"ז, והלוא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואף על מזבחות היה ניתן להקשות
כן, ומדוע איפוא לא הק' כן הגמ'.

והנראה לומר, דיש הבדל בין ע"ז לבין משמשי ע"ז, דאם חפץ לעשות את הדבר עצמו
לע"ז בזה בעי' שיהא שלו ואמר בזה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל במשמשי
ע"ז כיון דאינו נעשה עצמו חפצא של ע"ז אלא רק משמע לע"ז, א"כ בזה שלבעליו יש
קנין פירות בחפץ סגי בזה שיהיה לו כח להפכו למשמשי ע"ז. ומכיון שלגוים בא"י היה
קנין פירות בארץ לפיכך שפיר יכלו לפעול שיהא לחפציהם שם של משמשי ע"ז, כיון
דלזה סגי בקנין פירות ושפיר הוי שלהם לענין זה ולא קשה מיד ע"ז דהא ירושה היא
להם מישראל, אבל מאשריהם ואלוהיהם שהפכו את החפץ עצמו לע"ז בזה פריך הגמ'
שפיר כיון דלזה בעי' קנין הגוף, וזה לא היה לגוים ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

עפ"ז יתפרש היטב שינוי הלשון בכתוב, דאשריהם ואלוהיהם מתייחס לבעליהם דהוי
האשרות והאלהים של הגוים, דרק לבעלים יש כח להחיל על ע"ז שם של ע"ז, אבל
במזבחותם ומצבותם אין זה מתייחס אל הבעלים אלא אל הע"ז, ואמר הכתוב דאת
המצבות והמזבחות של הע"ז צריך לנתן ולשבר, כיון דאלו רק משמשי ע"ז ולזה לא
בעינן בעלים, אלא כל מי שיש לו בהם קנין פירות יכול לגרום שיהיו משמשי ע"ז, ועל
כך אמר הכתוב דצריך לאבד את המצבות ואת המזבחות ששימשו לע"ז.

ד. "לא-תעשון כן ליהוה אלהיכם." (יב,ד)

'לא תעשון כן' להקטיר לשמים בכל מקום כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן מן המזבח או מן העזרה, אמר ר' ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עוונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב. (רש"י מהספרי).

מה גרם לתמיהת ר' ישמעאל, דאף אם לא יעלה על הדעת שישראל נותצין מזבחות ח"ו, מ"מ הוצרכה התורה להזהיר, שאם בכ"ז יהיה אדם שיעשה זאת שיוזהר ע"כ.

עוד צריך להבין את תשובתו שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עוונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב, והלא הקושיה במקומה עומדת דלא יעלה על הדעת שיעשו כמעשיהם. ונראה לבאר דבשלמא לפרוש הראשון שפירש רש"י דאסור להקטיר לשמים אלא בביהמ"ק, מובן המשך הפסוק 'כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיכם'. אך אם נפרש דמכאן אזהרה לנותן אבן מן המזבח, יש ח"ו להמשך הפסוק משמעות חמורה. דמשמע כאילו שכאן לא תנתצו את המזבחות, כי אם כשתכנסו לא"י ותבנו המזבחות תוכלו לנתון המזבחות וח"ו לפרש כך.

על כך תמה ר' ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, אלא הכוונה דלא תגרמו בעוונותיכם שהמזבחות ינותצו, אלא תשתדלו שבית ה' יתקיים.

ה. "כי אם-אל-המקום אשר-יבחר יהוה אלקיכם... לשכנו תדרשו ובאת שמה." (יב,ה)

כתב הרמב"ם (פ"א מהל' מלכים ה"א) 'שלוש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, למנות להם מלך שנאמר שום תשים עליך מלך, ולהכרית זרעו של עמלק שנאמר תמחה את זכר עמלק, ולבנות בית הבחירה שנאמר לשכנו תדרשו ובאת שמה'.

הכסף משנה והלחם משנה שם תמהו, דהלוא הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פ"א ה"א) כתב 'מצות עשה לעשות בית לה' וכו' שנאמר ועשו לי מקדש, הרי לנו דמצות

בניית ביהמ"ק נלמדת מדכתיי' זעשו לי מקדש' ולא מהפסוק שלפנינו ד'לשכנו תדרשו ובאת שמה'.

ונראה, דמבואר בגמ' (זבחים נד, ב) דדוד ושמואל טרחו ויגעו למצוא את מקום המקדש ודרשו זאת מפסוקים כדי לדעת איה מקומו. מכאן יש להסיק דיש דין מיוחד לדרוש ולחפש את מקום המקדש, ואח"כ יש דין נוסף להעמיד את ביהמ"ק על מקומו, ושני דינים הם.

עפ"ז יש לבאר מדוע הביא הרמב"ם ב' דרשות לכך, דהמקרא ד'לשכנו תדרשו ובאת שמה' ילפי' דצריך לדרוש אחר המקום השכינה, ואילו מ'זעשו לי מקדש' ילפי' את עצם בניית בית הבחירה.

ו. "כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבִטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם לְשָׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה. וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם...וּבִכְרַת בְּקֶרְבְּכֶם וְצֹאנְכֶם." (יב,ה-ו)

לקמן גבי ערי מקלט מצינו שנאמר (יט, ג) 'תכין לך הדרך' ופירש"י מקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים, והיינו שהתקינו שלטים בכל פרשת דרכים כדי לכוין את הרוצח שיבוא במהרה לעיר מקלט שלא יצטרך להתעכב במנוסתו ולשאול היכן הדרך לעיר מקלט. ולכאורה א"כ צריך להבין מ"ש הדרך לירושלים שלא התקינו כיוצא בזה עבור העולים לרגל בירושלים שיהיה להם שילוט בכל פרשת דרכים שיגיעו במהרה לירושלים.

וי"ל דיש הבדל ברור בין הדרך לעיר מקלט לבין הדרך לירושלים, שכן לעיר מקלט נס הרוצח, ולכן עדיף למעט את הקשר שלו עם הבריות כדי שלא ישפיע עליהם לרעה בעצם סיפור הרציחה.

משא"כ הדרך לירושלים, אדרבה צריך להביא למצב שוב כל הרוצח לעלות אליה יצטרך לדרוש ולחקור היכן הדרך לירושלים, ואגב כך יעורר את הבריות שיעלו אף הם לירושלים להקריב קרבנות או לעלות לרגל, שכן הדיבור במצוה מביא תועלת מרובה להתעוררות במצוה.

ובזה ניתן לפרש את הפסוק שלפנינו, 'לשכנו תדרשו' דתבואו לשם ע"י דרישה וחיפוש הדרך, וממילא יקוים גם 'והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם', דכל השומע יביא אף הוא את זבחיו ויעלה לרגל ונמצא שם שמים מתקדש ומתעלה.

ז. "וְכֹל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרוּ לַה'." (יב,יא)

ובספרי דריש עלה לרבות בכור.

וצ"ע דהא בבכור לא שייך מבחר נדריכם דהא לא בוחרים אותו, ואין בו בבכור דין מבחר אלא דמאליו הוא קדוש.

ונראה, דהנה שנינו (תמורה כד, ב) דמערימין על הבכור כשהיא מבכרת שמקדישין מה שבמעיה לעולה או לשלמים, והנה קיי"ל דקרבן כחוש אינו קרב, וא"כ היה מקום לומר דהיכא דהבכור במעי אמו כחוש יוכל להקדישו לעולה או לשלמים, אף דאינו קרב כחוש, דהא אף אם לא יקדישנו לעולה הוא יקרב משום בכור אף בהיותו כחוש, ואם בין כה הוא נקרב מה לי אם יקרב כבכור או יקרב כעולה או שלמים, ועלה קמ"ל דאפ"ה אין מקדישין דבעינן מבחר אפילו בבכור כחוש, ולא יקדיש הבכור שעל ידו יביא קרבן שלא מן המובחר.

ומו"ח הגרי"ש אלישיב שליט"א ביאר עפ"ד הרמב"ם (פ"ב איסור"מ ה"ח) שיש מומים הפוסלים את הבהמה להקרבה מדרבנן, ומ"מ אין הם מתירים את פדיון הבהמה ושחיטתה במדינה, ולמדו זאת מדכתבה הכא תורה 'מבחר נדריכם', דע"כ אין פודין אותה במדינה, וא"כ דין זה שייך אף בבכור ומעשר ושייך לרבותו מ'כל'.

ואף שהיה מקום לדחות דבכה"ג בבכור מותר להקריבו, שהרי כתב הרמב"ם שם דבדיעבד הורצה, וכיון שלא הקדיש הוי כדיעבד שדינו שהוא קרב, מ"מ יש מקום לדחות כן וכדברי מו"ח נראה.

ח. "כִּי-יִרְחִיב יְהוָה אֶל-הַיָּדָיִם אֶת-גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דָּבַר-לְךָ וְאָמַרְתָּ אֲכַלָּה בָּשָׂר כִּי-תֵאָוֶה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל-אֹתוֹת נַפְשְׁךָ תֹאכַל בָּשָׂר." (יב,כ)

כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך ואמרת אוכלה בשר, היה רבי אלעזר בן עזריה אומר מי שיש לו וכו' מאה מזה (אוכל) ליטרא בשר בכל יום. (תוספתא ערכין פ"ד, י).

מבואר, דר"א בן עזריה פי" את דברי הפסוק שלפנינו, דכי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך
דהיינו שיהיה לך מאה מנה 'תאווה נפשך לאכול בשר', וצ"ב מדוע דוקא מאה מנה
נחשב להרחבת גבול.

ויש לפרש ע"פ מה דשנינו (פאה פ"ח מ"ח) 'מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה
ופאה ומעשר עני', וביאר בזה המרדכי (ב"ב אות תק) 'שיערו חכמים שזהו שיעור
הוצאה לשנה מזונות ומלבושים לו ולאשתו, ואמנם זהו השיעור לשנה אחת לשני
אנשים, ואילו לאדם אחד הוי מאה זוז. נמצא לפ"ז דהשיעור של שבעים שנה שהם ימי
האדם שבעים מנה, שבכל מנה יש מאה זוז ולשבעים שנה יוצא שבעים מנה.

ברם שיעור זה הוא בדוחק ובצמצום, ובוודאי שהחי ברחבות צריך ליותר מכך, אלא
שחז"ל קבעו דמי שיש לו סכום זה אין לו ליטול צדקה.

ונהנה בספרי על הפסוק 'כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך כאשר דיבר לך', איתא 'מה
דיבר לך את ארץ קיני וקניזי וקדמוני', דהיינו דהאבות ירשו רק ארץ ז' עממים, אך
לאחר שירחיב ה' את גבולנו יתוספו עדו ג' עמים, וביחד יהיה עשרה עמים בכלל ארץ
ישראל.

נמצינו למדים דמי שיש לו שבעה ונהיה לו עשרה נחשבת זאת לו להרחבה, נמצא א"כ
דאם יש לו שבעים מנה כדי פרנסה לשבעים שנה והגיע למאה מנה הרחבה היא לו.

מכך הסיק רבי אלעזר בן עזריה דלאחר שהחריב ה' את גבולו יש לו מאה מנה, על כך
אמר דלאחר שיש לו כך אוכל ליטרא בשר בכל יום.

ט. "אֵת כָּל-הַדְּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא-תֹסֵף
עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ." (יג,א)

מנין שאם פתח לברך ברכת כהנים לא יאמר הואיל ופתחת לי לברך אומר ה' אלוקי
אבותיכם יוסף עליכם, תלמוד לומר 'הדבר', אפילו דבר אל תוסף עליו. (ספרי).

מדוע כשחפץ הספרי לנקוט ברכה דהיינו סבורים דמותר להמשיך בה, בחר בדוקא
בברכת ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם, והלוא מצינו עוד ברכות בתורה.

ויש לומר דהנה על ברכה זו שבירכס משה 'ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם' הוסיף ואמר 'זו משלי' דהיינו דברכה זו בירכס מעצמו ולא שמעה מפי הגבורה, משא"כ שאר ברכות שבתורה דמפי הגבורה שמעם.

לפ"ז היה מקום לומר דאימתי עוברים על בל תוסיף, רק אם מוסיף ברכה שיצאה מפי הגבורה, שכן אף היא מברכות ה' היא והוי הוספה על הברכות, אך כשמוסיף ברכה שאין מקורה מפי הגבורה לא הוי בכלל בל תוסיף.

לכך השמיענו הספרי דאף בברכה זו, שלא נאמרה מפי ה' ומשה רבנו ברכה מעצמו אף בזה איכא בל תוסיף

י. "פִּי-יְקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חֵלֶם חֵלוֹם... לֹא תִשְׁמַע" (יג,ב-ד)

ויעוין במשך חכמה שהביא מהספרי (פסקא פ"ד) וז"ל או אל חולם החלום ההוא ולא חשוד למפרע. ופי' הגר"א דהנבואות שנבא קודם שנבא לעבוד ע"ז תשמע אליו שאינו נעשה חשוד למפרע, דכאן מיירי במי שהי' קודם מוחזק לנביא אמת כחנניה בן עזור. והק' מדוע לא ילפינן מכאן חזקה מן התורה אע"ג דאתרעי כמו הכא שהשתא נביא שקר הוא. ובתוספתא יליף חזקה ממה שאינו יוצא הרוצח עד מות הכה"ג ומוקמינן הכה"ג על חזקתו שהוא קיים. וצ"ע מאי ראי' דהא אינו רשאי ולהחמיר, והיינו דגם ללא החזקה אינו רשאי לצאת דהרי נתחייב בגלות ומשום הספק הרי עומד בחזקת חיובו.

וצ"ל מדהותרה דמו של הרוצח להגואל הדם, א"כ הכא אע"פ שאינו יודע אם הכה"ג חי באותה שעה, מותר להורגו דמוקמינן על חזקתו שהכה"ג חי. אבל כ"ז היכי דלא איתרעי, אבל היכי דאיתרעי לא ידעינן. ומכאן הלא נוכל למילף לחזקה היכי דאיתרעי, וכפי הנראה שאף אם אמר קודם לעבור על אחת ממצות האמורות בתורה להתיר לפי שעה כמו אליהו בהר הכרמל ואח"כ אמר נבואת שקר ג"כ נשמע אל דבריו הקודמים, ובזה הא הוי תרתי לריעותא, חדא דהוא משקר ועוד דמוקמינן דבר האסור אל חזקתו שהוא לא הותר וצ"ע.

ונראה לתרץ ע"פ יסוד הגרב"ד זיע"א (ברכ"ש קידושיין סכ"א) בענין פסולו בשנים שאין לפוסלו למפרע, וביאר גדרו דלעשות פסול חללות או פסול עדות הוה דין כמו לחייב ממון דבעינן יקום ע"פ שנים עדים דבעי ראית עדים, וכ"ז שאין ראי' בודאי ל"ש

לפוסלו ואין כאן ריעותא כלל. וזהו ביי הגמ' אר"ע מקוה פסולו ביחיד וכו' וע"כ מהני שם לשבור החזקה ע"י תרתי לריעותא, משא"כ בן גרושה וב"ח דבעי לפסולו עדים הרי כל זמן שאין עדים א"כ אין כאן כלל ריעותא בכשרותו ולא רק משום דהחזקה מכריע, וע"כ אף ע"י תרתי לריעותא אין כאן ריעותא כלל בחזקתו, ויעוי"ש היטב בעומק דבריו.

ולפי"ז י"ל דגם בנביא אין אפשר לפסול נביא שהוא פסול הגוף בלא עדים, דלשבור חזקתו במה שהוא שקר הוי כמו לפסול אדם שהוא רשע דהרי באמת נתהווה רשע משו"כ. ונמצא דלפסול נביא הוי פסולו בשנים דבעינן ראי' עדים לזה, וא"א ע"י ספיקות לשבור חזקתו ואין ריעותא כלל בו עד שרואים ראי' ממש, וכל זמן שלא רואים שהוא משקר א"כ אין כאן ריעותא כלל ונשאר בחזקת הנביא, ולכן אין אפשר לפוסלו למפרע אפי" ע"י תרתי לריעותא. ולפי"ז גם הקושי הראשונה מתיישב דע"כ אין אפשר למילף מכאן ראי' לחזקה דהכא גדר הדברים הוא דפסולו הוי בשנים ואין ריעותא בדבר ע"י ספיקות, ולא רק משום הכרעת הספק ע"י החזקה ודו"ק.

י"א. "אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאִתּוֹ תִירָאוּ וְאֶת-מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאִתּוֹ תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּן." (יג,ה)

הנה יש לדקדק בהאי קרא טובא, חדא מהו אריכות הלשון וסדר הדברים, דמתחילה היה לו לומר בקולו תשמעו והיינו דאת מצוותיו תשמרו, ואחר קיום המצוות תבא היראה וההליכה אחר אלוקים, ועבודה בו יתברך ובו תדבקון, ומהו כל האריכות בכך והיה די באומרו אחרי ה' אלוקים תלכו ותעשו ככל מצוותיו שזה כולל הכל.

עוד ילה"ק מדוע הפסיק הכתוב באמצע דבריו על הנביא לע"ז, דבתחילה אמר כי יקום וכו' וגם לאחר פסוק זה המשיך ואמר שהנביא השקר ימות וכו', ומדוע היה לו להפסיק בהאי קרא באמצע דבריו. ועו"ק מהו שינוי הלשון, תלכו, תיראו, תשמרו, תשמעו, תעבדו ותדבקון. (ויעוי' באור החיים הק' דהק' כעיי"ז וביאר גודל איסור ע"ז דאף בכל אחד מפרטים אלו לבדו עובר על איסור ע"ז, או דבא לרמוז על ו' סדרי משנה יעו"ש).

והנראה ובהקדם, דידוע הדבר שמורינו החפץ חיים והאמרי אמת מגור נפגשו בכנסיה הראשונה והיו אלו ימי האלול, ובאותו שבוע קראו פרשת ראה, שאל הח"ח את

האמרי אמת על הפסוק שנאמר בו 'אחרי ה' אלוקיכם', שהרי כידוע יש הבדל בל' הדקדוק בין 'אחר' ל'אחרי', שכן 'אחר' הוא דבר סמוך לו שהוא בא מיד לאחרי, ואילו 'אחרי' הוא דבר מרוחק מעט דאינו בא מיד לאחרי אלא רחוק ממנו במעט, וא"כ היה לו לומר אחר ה' אלוקיכם, שכן אל לנו להיות רחוקים מאד מה' יתברך, אלא קרובים לילך מיד אחרי ומדוע נקט בלשון אחרי דהוא ל' מרוחק יותר.

לאחר דו"ד ביניהם, השיב כל אחד לפי דרכו, הח"ח בדרכו המוסרית השיב דלעתים נדמה לאדם שהוא כה רחוק מהקב"ה עד כי חושב הוא שלא יוכל לפנות אל הקב"ה, ועל כך אומר הכתוב אחרי ה' אלוקיכם, גם כי חש אתה 'אחרי' שהנך כבר באיחור רב אחר הקב"ה יכול אתה להתחזק ולעבדו בכל דרכי העבודה האמורים, ואילו האמרי אמת השיב לפי דרכו החסידי שאלו הן דברי הכתוב קרוב ה' לנשברי לב, שהרוצה שהקב"ה ישמע לתפילתו ויתן לו לילך בדרכיו, עליו להיות רחוק אחרי ה' להיות נדכה זלב נדכה ישמע ה'.

ומעתה י"ל דזהו אשר בא לומר הפסוק, דדוקא עתה לאחר שהנכם הולכים אחר הנביא שקר וע"ז, זהו הדרך לחזור אחרי ה' אלוקיכם ולעבדו, ומה שהאריך הכתוב בכל אלו העובדות י"ל דבא לרמז לאדם את דרך העבודה מתחתית עד להגיע עדי השלימות, ולמתבונן ייובח שכל ביטוי הוא עליית מדרגה גבוהה יותר, שכן בתחילה רק הולכים אחר ה' בלא עבודות מיוחדות ולאחר שהולכים אחרי ומכירים בו באה היראה שהאדם ירא ה' הוא, וכשהוא ירא יכול הוא לקיים מצוותיו שאמר להם הבורא יתברך, וכיון דמקיים המצוות כולן בכוחו לשמוע בקולו דידוע דשמיעה היא דברים מתוך דברים ששומעם ומקיימם, ורק לאחר מכן כשהגיע לדרגה זו יכול לקיים את הנאמר ואותו תעבודו דהוא עבודת שעיקרה להיות עבד ה' העושה רצון אדונו ללא פניות כלל, ועבודת היא דרגה גבוהה ביותר שעושה רצון קונו בכל בקשותיו.

וזהו הנאמר ובו תדבקון דרך לאחר שהאדם נהיה עבד ה', יכול הוא לדבוק בו יתברך ולהיות כחלק מהויתו יתברך, וזהו הדרגה הגבוהה ביותר, שעל ידה יתרחק מכל סטייה ויוכל לדבוק רק במדותיו יתברך, וזהו החלק החשוב ביותר שירחיק האדם מכל מחשבת ע"ז וכדומה.

ולהכי י"ל דזהו שהפסיק בהאי קרא בין הפסוקים בדברי הנביא שקר, שכן הנביא שקר בדרכו מרחיק את האדם מאלו הדרגות בשלבים, ובכל שלב ושלב על האדם לידע כי

הנביא שקר שמרחיקו עוון הוא, ולכן עליו להתחזק באלו הדברים וכך יוכל להתרחק ממנו, והמשיך ואמר שהנביא שקר יקבל את עונשו במיתה, ודו"ק.

י"ב. וְאֵת-כָּל-שְׁלֵלָה תִּקְבֹּץ אֶל-תּוֹךְ רְחֹבֶה וְשִׁרְפֹת בְּאֵשׁ אֶת-הָעִיר וְאֵת-כָּל-שְׁלֵלָה כְּלִיל לִיהוָה אֲלֵהֶיךָ וְהִיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד. (יג, יז)
לה' אלוקיך' לשמו ובשבילו. (רש"י).

מדברי רש"י נראה לכאורה, דאיכא דין של לשמה וכוונה בשריפת עיר הנדחת.

ואולם צ"ע, דהנה נתבאר מדברי האחרונים דדין כוונה במצוה, אינה הלכה בקיום המצוה אלא במעשה המצוה דצריך לעשות את המצוה בכוונה, ועשיית מצוה בלא כוונה אינה חשובה מעשה מצוה.

עפ"ז ביארו האחרונים דיש שני סוגי מצוות, סוג אחד מצוה שמעשה המצוה היא גוף המצוה כמו שופר ולולב וכדו', והסוג השני מצוות שאין המעשה עצמו מגוף המצוה אלא תוצאת המעשה היא המצוה, כמו פריעת בעל חוב ופריה ורביה והשבת אבידה וכדו'.

אף ישנם מספר נפק"מ בין שני סוגי המצוות הללו, ראשית לענין אם אפשר לקיים את המצוה אף ע"י עכו"ם הגם שאינו בר שליחות, דאם המצוה היא עצם מעשה המצוה א"א לקיימה ע"י עכו"ם, אבל אם המצוה היא תוצאת המעשה, א"כ אפשר לקיימה גם ע"י עכו"ם.

נ"מ נוספת, לענין מצוה הבאה בעבירה, דאם יש מצוה בעצם המעשה א"כ במקרה שבא בעבירה לא הוי מצוה, אבל אם המצוה היא רק בתוצאת המעשה, א"כ אפילו אם בא עבירה שפיר הוי מצוה.

עוד חילוק מצאנו לענין מצות צריכות כוונה, דאפילו למ"ד מצות צריכות כוונה, היינו דוקא אם המצוה היא עצם המעשה, אבל אם המצוה היא רק בתוצאה א"כ אפילו בלא כוונה נתקיימה המצוה.

והנה בשריפת עיר נדחת, לכאורה נראה פשוט דאין מצוה בגוף השריפה, אלא עיקר המצוה שהעיקר תהיה מבושרת, אלא דנאמר תנאי בצורת הביעור דחייבת להיות ע"י שריפה, אלב התכלת היא שיבווער העיר.

מדברי החינוך מדויק דבשריפת עיר הנדחת אין מצווה בגוף המעשה, דכתב (מצוה תסד) 'שורש מצוה זו וכו' למחות שמם ולאבד זכרם מן העולם ולא ישאר בעולם מקום זכר להם כלל, ואין להם כליון חרוץ יותר מן השרפה, וכן משמע מהרמב"ם דלא מנח למצוה מיוחדת את שריפת עיר הנדחת אלא (במצוה קפו) כלל הריגת אנשי עיר הנדחת בכלל מצות 'זבערת הרע מקרבך', ונראה מזה דעיקר המצוה היא שהעיר תאבד, ונמצא איפוא, דמצוה זו יכולה להתבצע גם ע"י עכו"ם וגם ע"י עבירה ואף ללא כוונה.

לפ"ז צ"ע על דברי רש"י שכתב דבעינן לשמה במצוות שריפת עיר הנדחת. ואולי סובר רש"י דיש שני דינים במצוות עיר הנדחת. א' איבוד העיר, וב' בעצם השריפה ולכך בעינן כוונה.

י"ג. עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל-תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ (יד, כב)

בהא דדרשי' עשר תעשר ולא המוכר, צ"ב הכוונה האם זה רק דין דכשרוצה למכור הוא א"צ לעשר שאינו מוטל עליו ומ"מ אינו מפקיע דין טבל, או שמפקיע אפי' לדין טבל, אך א"כ למה איצטריך קרא דתבואת זרעך ולא לוקח הרי ליכא לוקח בלא מוכר, ומצד הילפותא דולא מוכר כבר נפקא איסור טבל, ולמה איצטריך למעוטי לוקח, ועיין במעייני החכמה.

ונראה, ובהקדם דברי הרמב"ם (פ"ב ממעשר ה"א) דאינו חייב להפריש מן התורה אלא הגומר פירותיו לאוכלן לעצמו, אבל הגומרן למוכרו פטור מה"ת וחייב מדבריהם שנא' עשר תעשר וגו' ואכלת, אינו חייב אלא הגומר תבואתו לאוכלה עכ"ל, ולפ"ז י"ל דאיצטריך תרי מעוטא ללוקח ולמוכר, דפטור דמוכר הוא בכה"ג דמירח ע"ד למכור, ובכה"ג דמירח ע"מ לאכול אינו פטור מטעם מוכר, ומ"מ אם לקח הלוקח פטור לעשר.

אך א"כ צ"ע דקרא דתבואת זרעך ולא לוקח איירי בכה"ג דהמוכר עבד איסורא ומכר בלא לעשר שאז פטרה התורה את הלוקח, הרי לא מוקמינן קרא בכה"ג דעבד איסורא.

ובמנ"ח (מצוה שצ"ה) רצה לפרש המיעוט דולא מוכר היינו דהמ"ע של מעשר שמוטל עליו היא רק באוכל, אבל אם מוכר א"צ לעשר קודם שימכור ואין המצוה חל עליו ורשאי מה"ת למכור טבל הן לישראל והן לעכו"ם ולהפקיר, ואין חל עליו המצוה כלל, אך בהרמב"ם אינו במשמע כן יעו"ש, ולפ"ד האיסור למכור טבל והא דמשתרשי ליה אינו מה"ת.

ולפ"ז שפיר נוכל לאוקמי מיעוטא דולא לוקח היינו שבעה"ב מירחו ע"ד לאכול ואיכא חיובא על הפירות וכשלקחו הלוקח נפטר והמוכר לא עבר איסורא דאורייתא כשמכר טבל. וזה לשיטת ר"ת אבל להריב"ם בתוס' שם אם חל איסור טבל ביד המוכר ע"י מירוחו תו לא פקע וגם הלוקח חייב, וליכא לאוקמי בכה"ג.

אלא שהרמב"ן בחידושו כתב לר"ת דפטור דלוקח ומוכר שוה ודייקא כשגמר המוכר ע"ד למכור אבל דעתו לאכול נתחייבו במעשרות בגמר מלאכתן ואחד מוכר ואחד לוקח חייבין לעשר וכ"ה דעת הרמב"ם ע"ש ובשטמ"ק, וא"כ פטור הלוקח הוא מכפר כשעדיין ביד המוכר ולא נתחדש על ידו.

י"ד. "עֵשֶׂר תֵּעָשֶׂר אֵת כָּל-תְּבוּאֹת זְרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה." (יד, כב)

על הפסוק הנ"ל, יש מאמר חז"ל ידוע: א"ר יוחנן, מאי דכתיב עשר תעשר? עשר בשביל שתתעשר. (תענית ט.)

לפי הפירוש הזה, התורה מבטיח גמול גשמי לאלו שנותנים צדקה. 'עשר בשביל שתתעשר', המובן הוא: שאם אחד נותן צדקה מכספו, זה יחזור אליו בכפל כפליים. נותן הצדקה עלול לחשוב שהוא מריק את כספו על ידי נתינת צדקה. וע"ז אומרת לנו התורה שלהיפך – הוא יקבל הרבה יותר.

יש סיפור נפלא מהמגיד ממזריטש: איש עשיר פעם בא לבקר את רבי דוב באר, המגיד ממזריטש, התלמיד המפורסם ויורש של הבעל שם טוב.

במשך השיחה, המגיד שאל את האורח מה הוא אוכל כל יום. האיש אמר לו שהוא אוכל לחם עם מלח ומים. המגיד גער בו ואמר לו שהוא חייב לאכול בשר ויין כמתאים למעמדו כאיש עשיר. כשסיים השיחה והאורח עזב, התלמידים המבולבלים שאלו את

המגיד, "מדוע הרבי התעקש על הדיאטה העשירה הזו? מה רע אם האיש העשיר מסרב להתענג בגשמיות של עולם הזה?"

השיב המגיד: "אם האיש העשיר הזה אוכל בשר ושותה יין, כאשר איש עני יאמר לו שהוא במצב קשה מאד, הוא יבין שהאיש העני יצטרך לפחות מספיק כסף ללחם ולמים. אבל אם האיש העשיר עצמו מתקיים בלחם ובמים, הוא יתעקש שהעני יוכל לשרוד על אבנים!"

אינני יודע מה רבי שלמה זצ"ל אכל או לא אכל. אבל מה שבטוח הוא הבין את המצוקה שכל איש עני, ונתן להם בכל ליבו, עד הגרוש האחרון:
ט"ו. "נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא-יֵרַע לְבַבְךָ בְּתַתֶּךָ לוֹ..." (טו, י)

שלוש נתינות הוזכרו בפסוק זה והם מתחלקות לשני אופנים של נתינת צדקה. האופן האחד המובחר, הוא בנתינה לקופה של צדקה. העני אינו מתבייש ואילו הנותן אינו יודע למי נתן נתינה זו כפולה היא, מבעל הבית לגבאי הצדקה ומהגבאי לעני. אך זאת בתנאי שהגבאי נאמן למלא שליחותו, כמו רבי חנינה בן תרדיון (ע"ז יח). אבל אם אין הגבאי נאמן עדיפה כמובן האפשרות השניה. לתת ליד העני בעצמו אלה שיש חילוק בין שתי הנתינות. כאשר נותנים לקופה של צדקה אין קפידה באופן הנתינה אם זה בעין יפה או רעה, כי בסופו של דבר אין העני רואה את הנותן, משא"כ בנתינה ישירה מיד הנותן לעני, יש להשמר ולהזהר לתת בעין יפה ועל שני סוגי נתינות אלו הזהירה התורה: "נתון תתן לו" זו הנתינה לגבאי הצדקה שהוא הנותן לעני. אבל אם אי אפשר לסמוך על הגבאי הצדקה, אזי מצווה התורה לתת לעני עצמו, אלא שעל נתינה זו מזהירה התורה: "ולא ירע לבבך בתתך לו" כאשר אתה עצמך הנותן, היזהר לתת בעין יפה ובפנים שוחקות.

ט"ז. "שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל-זְכוּרְךָ" (טז, טז)

בחגיגה (ד, א) ילפי' מקרא דזכורך להוציא טומטום ואנדרוגינוס והק' בגמ' אמאי בעי קרא למעוטי טומטום והא טומטום ספיקא הוא וכי איצטריך קרא למעט ספיקא, ולכאורה מבואר כאן בגמ' כדעת הרמב"ם דספיקא דאורייתא לקולא מה"ת, וא"כ שפיר הקשו דלא איצטריך קרא למעוטי ספיקא, אבל לדעת שאר ראשונים דס"ל דספיקא דאורייתא לחומרא מה"ת אינו מובן קושית הגמ' דמי איצטריך קרא למעוטי

ספיקא, ויעויין במאירי כאן שכ' דמכאן נראה דברי קצת גאונים שכתבו דסד"א לקולא מה"ת ועיי"ש מש"כ ליישב דעת החולקים.

ובעוד אופן י"ל דעת הסוברים דסד"א אסור מה"ת לפמ"ש"כ (התוס' שם בד"ה אלא) להקשות דמה הקשו בגמ' איצטריך קרא למעוטי ספיקא והלא יכול הטומטום להביא קרבן על תנאי דאם הוא זכר יהא לעולת ראייה ואם הוא אשה ליהוי נדבה, ותירצו התוס' דכיון דאם מביא באופן כזה הוא מבטל ליה מסמיכה דאם הוא אשה אין לה לסמוך, לא תיקנו שיביא באופן כזה, ואף דסמיכה לא מעכבא מ"מ לא תיקנו שיביא לכתחילה קרבן ללא סמיכה, ולפי דברי התוס' א"ש מה שתמהנו לעיל דאף אם סד"א לחומרא לא היינו מחייבים אותו מספק להביא כיון דלא היה יכול לסמוך ולא תיקנו שיבאו קרבן לכתחילה בלא סמיכה.

י"ז. "רֵאָה אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה" (י"א, כ"ו) – חכמינו אמרו: "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת הכריע את כל העולם לכף זכות, עשה עבירה אחת הכריע את כל העולם לכף חוב (קידושין מ). לפיכך אמרה התורה לכל יחיד ויחיד "ראה!" השתדל לראות שבכל מעשה ומעשה שאתה הולך לעשות "אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" הרי אתה מביא לעולם בולו ברכה או ח"ו קללה. ועל כן הבחירה לגבי פעולתך עלולה להכריע את כל העולם לכף זכות או חובה (תורת משה)

י"ח. "רֵאָה אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה" (י"א, כ"ו) – התייצב יהודי ליד פתח חדרו של בעל 'חידושי הרי"ם' מגור והביט זמן ממושך בצדיק. פנה אליו הצדיק: "מה אתה מודד אותי בעיניך?!". השיב החסיד: "ראיתי ב'אור החיים' פירוש לפסוק 'ראה אנכי', שאם יביטו על משה, אזוי 'אנכי נותן לפניכם ברכה' – ישפיע הצדיק רוב שפע על האדם".

נענה בעל 'חידושי הרי"ם': "הלוא נאמר 'ועמך כולם צדיקים', ואם-כן גם אתה צדיק – הבט אפוא לתוך עצמך"...

י"ט . בית המקדש בירושלים הוא המקום הנבחר לעבוד בו את ה'

בפרשה שלנו ישנם שלש מובאות

1. "כי אם-אל-המקום אשר-יבחר יהוה אלהיכם, מכל-שבטיכם, לשום את-שמו, שם--לשכנו תדרשו, ובאת שמה" (י"ב, ה')

2. "והיה המקום, אשר-יבחר יהוה אלהיכם בו לשכן שמו שם" (י"ב, י"א)

3. "כי-ירחק ממך המקום, אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם" (י"ב, כ"א)

במובאות אלו התורה חוזרת ומדגישה שישנו מקום וירטואלי שהוא המקום הנבחר ששם יש לעבוד את ה' כשאנו יודעים כיום שהכוונה לבית המקדש בירושלים והסיבות להסתרת המקום הם שלושה במספר.

הראשונה: נדל"ן

הראשונה: נדל"ן, או יותר נכון ערך הנדל"ן שידועה החשיבות של חשאייות בעסקאות ויותר מכך מי השכנים והיכן המיקום ואכן הקב"ה לא רצה שערך הנדל"ן במקום שייבחר ירקיע שחקים. וכך אנו מוצאים שאברהם אבינו בשביל חלקת אדמה לקבר, לא לבית מקדש שילם 400 שקל כסף עובר לסוחר מה שנקרה שילם במטבע קשה. "וישמע אברהם, אל-עפרון, וישקל אברהם לעפרון, את-הכסף אשר דבר באזני בני-חת--ארבע מאות שקל כסף, עבר לסחר" ואצל יעקב אנו מוצאים ששילם עבור חלקת השדה באיזור שכם 100 קשיטא "ויקן את-חלקת השדה, אשר נטה-שם אהלו, מיד בני-חמור, אבי שכם--במאה, קשיטה".

אז אם אלו המספרים ומתוך הנחה די מבוססת שערך הקרקעות רק יעלה שבני ישראל יגיעו לארץ הרי ברור שלא כדאי לספר היכן ימוקם הבית החשוב שבו תתבצע עבודת ה' ואכן אנו רואים שדוד המלך היה כנראה כריש נדל"ן מדופלם כשאת כל השטח של הר הבית קנה מידי ארוונה היבוסי ב...50 שקל כסף בלבד כנאמר "ויקן דוד את-הגרון ואת-הבקר, בכסף שקלים חמשים".

אגב, לא לחינם שלושת המקומות הללו רשומים בטאבו (בתנ"ך) על שמינו כדי שלא יגידו אומות העולם ליסטים (שודדים/גנבים) אתם שגזלתם אדמת גויים...." (רק אנו לאחר מלחמת ששת הימים ויתרנו בקלות על מקומות אלו)

השנייה : שאומות העולם יתנכלו

השניה: שלא יקרה מצב בו אומות העולם ישמידו את המקום או ייצרו מצב בלתי הפיך בו לא ניתן לבנות את בית המקדש (אדמה חרוכה, לא לנו לא לכם) כפי שעשה אדריאנוס לאחר מרד בר כוכבא שהשמיד את כל איזור הר הבית ("נחרשה העיר")

השלישית: למנוע מחלוקת בין השבטים על מקום המקדש

השלישית: שלא יריבו שבטי ישראל בנחלת איזה שבט ימוקם. ולמה שבני ישראל יריבו? שתי סיבות:

הסיבה הראשונה גאווה, אגו במילים אחרות אותו שבט יטען שהוא השבט הנבחר ועל פיו יישק כל דבר.

הסיבה השנייה – כלכלית. ניתן לחשוב כיצד כלכלת השבט שבשטחו ייבנה בית המקדש תפרח: השכרת צימרים לעולי הרגל, חנויות למכירת מזכרות ורק נדמיין את השלטים בחנויות "חול מאדמת המקדש במבצע", "שתי שאיפות של אויר קדוש ב 10 שקלים בלבד" שלא נדבר על מסעדות ובתי קפה.

הרביעית: גירוי הסקרנות

הרביעית: קשורה לעולם המדיה והפרסום ובעולם הזה קיים המושג "גירוי/טיזינג" וכדי לגרות את הסקרנות ולגרום לכולם להישאר במתח לא מגלים הכל אלא רמיזות וזה בדיוק מה שמשה עושה "מטפטף" מידע חלקי כל הזמן על המקום מבלי לגלות מה הוא

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (דברים יא:כו)
מעשיו של היחיד משפיעים על האנושות כולה

"אתה מחזיק בידיך את המפתח לעולם", אמר רב אחד לנער בר מצווה, "עתידה של האנושות תלוי בכך. בפרשת השבוע אנו קוראים: 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה'. הפסוק מתחיל בלשון יחיד – 'ראה' – וממשיך בלשון רבים – 'לפניכם', ומכאן אפשר ללמוד שטובת הכלל תלויה בכל יחיד ויחיד. אדם אחד יכול להשפיע רבות על חברו לטובה, או להפך מזה. את מהלך ההיסטוריה שינו הן פרעה והן משה, הן המן והן מרדכי, הן היטלר ימ"ש והן צ'רצ'יל. מלחמות רבות פרצו ונסתיימו בכוחו של אדם אחד."

כאשר יעמוד המין האנושי למשפט, נראה כי מעשיו של אדם אחד יכולים להשפיע על האנושות כולה. וכך אומרת הגמרא: (קידושין מ, ע"ב): "עשה מצווה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות". נוסף על כך התלמוד (סנהדרין לו ע"א) מלמדנו כי "לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר, בשבילי נברא העולם".

אם כל אחד היה מרגיש שמעשיו יכולים לקבוע את גורל האנושות, הרי כל אחד מאתנו היה חי מתוך תחושה עמוקה יותר של אחריות למעשיו, והעולם כולו היה נעשה מקום שהרבה יותר טוב לחיות בו.

כ . "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (דברים יד:כב)

על המעשרות שאנו מפרישים משלם לנו הקב"ה עשרת מונים

על כל יהודי מוטלת מצווה לעשר את כל יבולו (ראה גם במדבר יח:כו-ל), וחז"ל אומרים על כך כי הקב"ה תמיד משלם לאדם על כך עשרת מונים.

החפץ חיים סיפר פעם סיפור: איכר בא לעיר הגדולה כדי למכור את תוצרתו. הסוחר שקנה ממנו את הסחורה שם על המאזניים שקל על כל כמות מסוימת של תבואה, וכנגד כל שקל כזה הוא התכוון לשלם לו בסופו של דבר עשרה שקלים. ואולם כאשר אך הפנה הסוחר את ראשו, לקח האיכר הנבער מדעת שלושה שקלים מן המאזניים והכניסם לכיסו. לאותם שלושה מטבעות היה, אמנם, ערך כלשהו, אבל האיכר לא הבין שהסוחר התכוון לשלם לו שלושים שקלים תמורתם. וכך יצא שהאיכר גנב ... מעצמו.

והמשיך החפץ חיים ואמר: יהודי אשר אינו מפריש תרומות ומעשרות הוא כאותו איכר; הוא חושב שהוא מעשיר את עצמו באותם מטבעות קטנים, בעוד שלמעשה הוא

מונע מעצמו עושר גדול הרבה יותר. שהרי בדרך זו או אחרת הקב"ה תמיד משלם לנו עשרת מונים על כל הצדקה שאנו נותנים.

בדומה לכך פירש הרבי מקוצק את המצווה "לא תגנוב". הוא אמר שפירושה הוא לא רק "לא תגנוב מאחרים", אלא גם "לא תגנוב מעצמך". מי שאינו מפריש לצדקה את החלק הראוי לכך מהכנסותיו אינו אלא גונב מעצמו.

כ"א . "ושמחת בחגך" (דברים טז:יד)

ושמחת החג

התורה מצווה אותנו בקשר לחג הסוכות, "ושמחת בחגך". ובפסוק הבא מייד אחרי כן אנו מצווים, "והיית אך שמח". אמנם גם לחג הפסח ולחג השבועות נודעת חשיבות דומה, ואולם בפסוקים בפרשה שלנו העוסקים בחג הפסח (פרק טז פסוקים א-ח) לא נזכרת השמחה כלל; ואילו בפסוקים העוסקים בחג השבועות נאמר רק "ושמחת לפני ד' אלקיך" (שם, פסוק יא). נשאלת השאלה, מדוע נבחר דווקא חג הסוכות כחג שבו מוזכרת השמחה. זאת ועוד: מאחר שחג הסוכות הוא חג האסיף, הרי שהמצווה לשמוח בו נראית מיותרת – שכן אך טבעי הדבר שבחג זה נשמח.

אם כן, בוודאי יש סיבה מיוחדת לכך שהתורה מצווה אותנו לשמוח בחג הסוכות.

רב עיר אחד, אשר רצה לראות את האיכרים בזמן שמחת האסיף, הלך יום אחד לכפר קטן. הוא שוחח עם אחד האיכרים בשעה שהלה התבונן ביבול העשיר שאסף. להפתעתו הרבה הוא גילה שהאיכר מוטרד.

"מה קרה?" שאל הרב.

"חשבתי שהיבול יהיה גדול הרבה יותר", השיב האיכר, "ואני מאוכזב מאוד".

המשיך הרב להתהלך בכפר ופגש באיכר נוסף, שגם הוא נראה מדוכדך.

"מדוע נפלו פניך?" שאל אותו הרב.

"הבט ביבול שלי", השיב לו אותו איכר, "לשכן שלי יש פי שניים יותר!"

רק אז הבין הרב מדוע מצווה אותנו התורה פעמיים לשמוח: "ושמחת בחגך ... והיית אך שמח". הציווי הראשון מיועד לאנשים תאבי בצע, כמו האיכר הראשון, ואילו הציווי השני מיועד לאנשים צרי עין, כמו האיכר השני.

אכן, המלה "ושמחת" היא בלשון יחיד. הדבר בא לרמז על כך שאדם צריך למצוא את השמחה בתוך עצמו וביכולו-שלו ולשמוח בכל לב בשמחת רעהו, בלי תאוה ובלי קנאה. עלינו לזכור היטב את הנאמר בפרקי אבות: "איזהו עשיר? השמח בחלקו" רק מי שנקי מתאוה ומקנאה יכול לשמוח שמחה שלמה.

כ"ב . רְאֵה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָלָהּ.

פירושים רבים ומוכרים, ישנם על משפט נפלא זה, שמתמצת בעצם את הדרך הנכונה בה צריך האדם לחיות, הדרך הנכונה בה צריך האדם לבחור, בטוב, או ברע, לחיות בברכה או לחיות בקללה.

לחיות בברכה, לכאורה הבחירה הטבעית והנכונה, עם זאת, מאמץ קשה ולא פשוט הוא לחיות בצורה הנכונה המתבקשת בפרשתינו, כי לא מדובר רק בשמירת מצוות גרידא, כמובן שזה חלק מרכזי במצווה, חשוב אך חלקי, שכך מה עם המוסר? מה עם אהבת הבריות? מה עם נתינה לשם נתינה? איפה נכנס ההיגיון? השכל הישר,? כיבוד הזולת? ועוד כהנה וכהנה.

אחד הדרכים הנכונות, שאמורות לאפיין את חיוו של יהודי, היא הידיעה הברורה שכל מעשיו, מוכתבים מלמעלה, ושאל לו לחקות אחרים, זרים, גויים, גם אם נדמה שחיוו של הגוי נוצצים יותר, שלויים יותר, או צודקים יותר.

ההיגיון, השכל, החוכמה היהודית היא שם דבר ידוע ומפורסם בכל העולם, ולא פעם משמש מושא קנאה לגויים.

ולכן, הופתעתי מאוד השבוע, כאשר נתקלתי בתופעה בלתי מוסברת, מבלבלת ולא ניתנת להבנה.

מגיע לארצנו הקדושה, גוי, נוצרי דתי, דתי על פי אמונתו, בשם גלן בק, שדרך טלוויזיה ומטיף נודע בארצות הברית, עומד אותו גוי, לרגלי הר הבית, שם הוא מתעתד השבוע

לערוך כנס ענק, בהשתתפות המונים, פותח את פיו המפיק מרגליות ו.....מדהים אותי בדבריו, הנוקבים, הנכונים, הישירים, והצודקים.

אומר מר גלן בק, ואני מרשה לעצמי לאמר את הדברים בשמו, על פי זכרוני והבנתי, אומר אותו גוי, אתם היהודים, טועים שאתם מתרפסים בפני אומות העולם, אתם היהודים טועים שאתם ממשיכים להלקות את עצמכם ולהציג את עצמכם כסרבני השלום, אתם היהודים לא הבעיה, שונאיכם הם הבעיה, תפסיקו להתרפס בפני הגויים, הטורקים מתגרים בכם ואתם מתנצלים? איפה זקיפות הקומה הלאומית? איפה הגאווה היהודית? להיכן נעלם הצדק? ההיגיון?

קשה להאמין, שלא מנהיגנו מדברים ככה, אלא גוי זר.

עוד מוסיף מר גלן בק, תפסיקו לחשוב כל דבר מה יאמרו האמריקאים, איך יגיבו האירופאים, תעשו מה שטוב ליהודים, איש לא נתן לאף ממשלה רשות לוותר על אדמת ארץ ישראל, שהיא הבטחה אלוקית, ולא מו"מ קואלציוני, הר הבית מחולל כבר אלפי בנים, והגיע הזמן לעשות מעשה.

אני שומע אותו ומשתומם? האם יבשו מקורותינו? האם הפסיקו מנהיגנו לחשוב? להעז? להוביל?

אני יותר ויותר חש כי מנהיגינו בחרו בדרך השגויה, שמציב לנו ה', בדרך הקללה, בדרך העקלקלה, הקשה, לא בדרך האמת, המנצחת, הניצבת נכוחה מול הגויים אף יודעת כי עם סגולה אנו, ודרכינו תנצח. ויהי רצון שיתקיים בנו, הדברים הכתובים בפרשה.

וַיִּשְׁבְּתֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לְכֶם מִכָּל-אֲיִבֵיכֶם מִסָּבִיב וַיִּשְׁבְּתֶם-בְּטָח. שבת שלום כתב מני ישי

כ"ג . חשיבות לימוד התורה

בפרשתנו, אנו למדים, בין השאר, על חוכמת העם היהודי, שנאמר.

וּשְׁמַרְתֶּם, וְעִשִּׂיתֶם--כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם, לְעֵינֵי הָעַמִּים: אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן, אֵת כָּל-הַחֲקִים הָאֵלֶּה, וְאָמְרוּ רַק עִם-חָכְם וְנָבוֹן, הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה דְּבָרִים ד פסוק ו

ומאיין שואב העם היהודי את חוכמתו הרבה?

מלימוד התורה.

ומפסוק זה, אנו יכולים, בין השאר, ללמוד, על חשיבות לימוד התורה.

אחד הנושאים החשובים והמרכזיים ביותר ביהדות הוא לימוד התורה. שעליו נאמר בגמרא (שבת קכו). ...אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כולם. ולא עוד אלא שלימוד זה, הוא למעשה מה שמחזיק את כל העולם כולו, כי קיום העולם תלוי בהבל פה של לימוד התורה, מכאן, שלימוד התורה הוא לא רק כדי לדעת אלו מצוות עלינו לקיים, והיאך עלינו לקיימן. אלא שלימוד התורה, הוא זה שבפועל מעמיד ומקיים את כל העולם, ומכאן, יהדות המשולבת עם לימוד תורה – היא היהדות האמתית והנכונה,

הרמב"ם מחייב לימוד תמידי, לדבריו, כל אדם חייב ללמוד בעצמו עד סוף ימי חייו, גם אם הוא חולה וגם עיוור. כל אדם חייב ללמד את בנו ואת בן בנו ולהעמיד לו מלמדים. יש להרגיל את התלמיד ללמוד ביום ובלילה. הקהילה חייבת להעמיד מלמדים, לילדים. יש הגבלה על מספר

התלמידים יש היררכיה בלימוד מן הקל אל הקשה. כלומר: החברה היהודית היא חברה לומדת מעבר לחשיבות הרבה, של לימוד התורה כאורח חיים, יש לכך יתרונות רבים אחרים.

העובדה, שעם ישראל, במשך אלפי שנים, ידע, למד, קרא, שינן, וכתב, כאשר שאר הסובבים אותו היו בורים ועמי ארצות, גרם להתפתחות המופלאה של העם היהודי, אומנם הקב"ה הבדילנו מן הגויים, אך אנו, בכוחות עצמנו, התעלינו מסביבתנו הפראית ולא מפותחת, וזיקקנו את נשמתנו, כמו גם את מוחינו, בזכות לימוד התורה. הראייה לכך היא, שגם יהודים שאינם שומרי תורה ומצות, עדיין יכולת הלמידה, השכל החרוף, ההבנה, טמונה בהם, "גרסא דינקותא"

והדוגמא הטובה ביותר, היא זוכי פרס נובל היוקרתי, העובדה היא ה שלא פחות מ- 164 חתני פרס נובל הם יהודים, או ממוצא יהודי. המספר

הכללי של הזוכים הוא 786 אישים כלומר: שעור היהודים בין מקבלי הפרס הגיע ל- 20.9 אחוזים בעוד ששיעורם באוכלוסייה העולמית מגיע ל-0.2 אחוזים. וכל זאת, בזכות לימוד התורה. אם לא שלהם, בטח של אבותיהם.

והיה רצון, שנדע, להמשיך ולהחכים, להגדיל תורה ולהאדיר, תוך שילובה בעבודה, ונזכה לחיות באושר ובבטחה בארצנו.

כ"ד . מנוחה ונחלה

הביטוי "הגעה למנוחה ולנחלה" מכוון להקמת המשכן בשילה ובית המקדש בירושלים. המנוחה היא פסק זמן ארעי ואילו הנחלה היא ההשתקעות הקבועה. לאירועים אלו, במיוחד לשני, משמעות כבידה בתחום הקרבת הקורבנות באומה הישראלית, שכן בזמן שיש בית מקדש חל איסור הקרבה על במה. הבמה הייתה מזבח פרטי שעליו כל אחד היה יכול להקריב קורבנות שנדר או נדב, אך לא קורבנות שהתחייב בהם, כתוצאה מחטא לדוגמה.

בזמן משכן שילה, "המנוחה", הוחל איסור הקרבה על במות לראשונה בארץ ישראל ולאחר חורבן שילה בידי הפלשתים, בטל האיסור. כאשר נבנה בית המקדש על ידי המלך שלמה שוב נאסרה ההקרבה בבמה, אלא שבשונה מבשילה, חורבן הבית הראשון לא גרר אחריו התר במות והן נותרו אסורות לתמיד.

מה משמעות איסור הבמה ולמה ההבדל בין שילה לירושלים?

הקורבן הוא אקט בולט המלווה רצון להתקרבות להשם, כמו בכל פעולה המונעת על ידי הרגש, עליה להיערך בבקרה של כללים וחוקים. בלב המשכן והמקדש הונח ארון הברית שבתוכו לוחות הברית וכזה היווה סמל התורה. המצוות שבתורה מספקות כללים וגדרים להכוונת הרגש הדתי לבל יפרוץ למקומות הלא נכונים וימיט על בעל הרגש ועל סביבתו חורבן. לבמה כמזבח בלבד חסר אלמנט התורה והיא נאסרה כאשר היו אופציות טובות יותר להקרבה, כגון משכן שילה.

ירושלים היא שונה משילה, יש עליה מסורות מאדם הראשון, שלשת האבות, מלכי ישראל ובעצם עד ימנו. גם בחורבן נותרה הזיקה בין העם למקום המקדש בעינה כפי שציוה הכתוב "...לשכנו תדרשו ובאת שמה." (דברים יב, ה). זהו קשר של נחלה, לא

מנוחה זמנית אלה ירושה לנצח. ההתבססות במקום הנבחר הזה אינה בטלה אפילו אחרי חורבן בית המקדש.

(מבוסס על פירוש רש"ר הירש) כתב – יוסי לוי ממז"פ מהשנה שעברה

כ"ה . הר הברכה והר הקללה

שני הרים ליד שכם, משני צדדיה של העיר. הר גריזים הוא מדרום לשכם וגובהו כ- 870 מ', והר עיבל מצפון לעיר, וגובהו כ-940 מ'. הר גריזים פורה וירוק, והר עיבל צחיח.

הר גריזים נקרא 'הר הברכה', כי בני ישראל נצטוו לערוך עליו טקס של ברכה ולציית למצוות ה' (דברים י"א 29, כ"ז 12), והר עיבל נקרא 'הר הקללה' (שם, י"א 29, כ"ז 13). ביהושע ח' 30-35 מסופר על ביצועו של טקס זה.

הר גריזים התקדש אצל בני הכת השומרנית, וחייהם הדתיים והרוחניים של השומרונים תלויים בו: הדיבר העשירי בעשרת הדיברות שבתורה השומרנית מצווה על קדושת הר גריזים; על הר זה מצוי עד היום המזבח השומרני, ולידו מתקיימים כל טקסי הפולחן והדת הציבוריים, כגון: זבח פסח, עליה לרגל, תפילות חג וכדומה.

הר גריזים

הר גריזים (המכונה גם הר הברכה, בספרות השומרנית – הר גריזים) הוא שמו של גוש הררי גדול מדרום לעיר שכם. פסגתו של ההר בגובה 881 מ' מעל פני הים והוא מתנשא כ-450 מ' מעל סביבתו. ההר הוא חלק מהרי שומרון. ההר בנוי משני רכסים עיקריים הנמשכים מדרום מזרח לצפון מערב. הרכס הצפוני אורכו כ-4 ק"מ ורוחבו כקילומטר, ובחלקו המזרחי נמצאת פסגת ההר. הרכס הדרומי אורכו כ-2.5 ק"מ ורוחבו כ-1.5 ק"מ. שני הרכסים מחוברים ביניהם במזרח. מצדו המזרחי של הרכס הצפוני יוצאת שלוחה הנקראת תל א-ראס. למרגלות ההר נובעים מספר מעיינות. היישובים המצויים סביב לרכס הנם: שכם (מצפון), כפר קליל (ממזרח), בורין ומדמא (מדרום) וערק בורין (ממערב). על הרכס הדרומי נמצא היישוב הר ברכה, ועל חלק מהרכס הצפוני נמצאת שכונה שומרנית.

הר גריזים מופיע בתנ"ך במספר מקומות. בספר דברים מצווה משה על קיום טקס "השבועה" בהר גריזים והר עיבל לאחר כיבוש כנען בידי בני ישראל.

יש החולקים כיום על זיהויו של הר גריזים וטוענים כי הטעות בזיהויו נובעת מהתיישבותם של עמים זרים באזור לאחר חורבן ממלכת ישראל בידי אשור, אשר "אימצו" את השם גריזים להר עליו הם התיישבו. לפי טענות אלה הר גריזים המקורי הוא הר עיבל דהיום, ואילו הר עיבל המקורי הוא הר כביר, המצוי ממזרח לשכם. טענות אלו מסתמכות על הנאמר בדברים י"א ל': "הלא-המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש... אצל אלוני מרה". דרך מבוא השמש לפי טענות אלו היא הדרך העולה לשכם ממזרח (מכיוון גשר דמיה דהיום). נוספת לכך הטענה כי על אף החפירות הארכיאולוגיות הרבות שבוצעו בהר גריזים, לא נמצאו שם השרידים ה"מתבקשים" של פולחן ישראלי, בעוד שדווקא על הר עיבל נמצא מזבח "ישראלי".

דעה נוספת שמפקפקת בנכונות זיהויו של הר גריזים עם ההר המקראי הועלתה כבר בתלמוד (ירוש', סוטה ז' ג') – כנראה מתוך פולמוס עם השומרונים – ולפיה מדובר על שתי גבעות הסמוכות לגלגל שבעמק הירדן. גרסה זו גם אומצה על ידי נוצרים – כנראה מאותה הסיבה.

הר גריזים מקודש לעדה השומרנית. על ההר עמד מקדש השומרונים שהוקם על ידי סנבלט השני במאה הרביעית לפנה"ס ונחרב בשנת 128 או 129 לפנה"ס על ידי יוחנן הורק נוס. כיום מתנהל על ההר מדי שנה טקס של זבח הפסח של השומרונים. ההר משמש כאתר עליה לרגל עבורם גם בסוכות ובשבועות.

על פסגת ההר מצוי קבר המיוחס לשייח' ע' נאם – מנכבדי שכם במאה ה-12. מסורות יהודיות ושומרניות מזהות בקבר זה את קברו של חמור (נשיא שכם). בסמוך לקבר נמצאים שרידי כנסייה מהתקופה הביזאנטית.

בין אדם לחבירו

האיסור לגנוב את דעת הבריות/ הרב שמעון בוחניק

לדעת כל חכמי ישראל אסור לגנוב דעת הבריות, אלא שנחלקו האם איסור זה הוא מהתורה או מדרבנן. לדעת הריטב"א זצ"ל שהיה מגדולי הרבנים בדורות הראשונים, וכן לדעת בעלי "התוספות" האיסור לגנוב דעת הבריות הוא מהתורה, ואיסור זה נכלל באיסור גניבה שהרי מצאנו שהנביא מכנה פעולה זו בלשון גניבה, כגון: "ויגנוב אבשלום את לב אנשי ישראל". (שמואל ב' פרק טו') ולדעת הב"ח – רבי יואל סירקיס זצ"ל שהוא מגדולי ישראל בדורות האחרונים האיסור לגנוב דעת הבריות הוא מדרבנן.

אמרו חז"ל במדרש מכילתא פרשת משפטים: "שבעה גנבים הם, הראשון שכולם גונב דעת הבריות": וכתב הרמב"ם בהלכות דעות פרק ב': "אסור לאדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי, ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב אלא תוכו כברו והעניין שבלב הוא הדבר שבפה, ואסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת הנכרי...".

יש גונב דעת הבריות בדבריו, כלומר על ידי דברי חלקות מראה לחבירו כאילו שהוא אוהבו (ואם אוהבו באמת בליבו בוודאי שטוב ורצוי שיביע אהבה זו בדברי חיבה ומחמאות וכדומה), ויש הגונב דעת הבריות במקח וממכר, כגון שמטעה ומרמה במסחרו, זאת אפילו כשלא גורם לו להפסד כספי, ויש שגונב דעתו במתנה שנותן לו, וכן בדרכים נוספות שיובאו להלן.

כתב בשולחן ערוך חושן משפט סימן רכח' שלא יפציר בחבירו לסעוד אצלו ויודע בו שאינו סועד, ואילו היה יודע שיסכים לא היה מפציר בו. ובעל התניא בשולחן ערוך הרב הסכים עימו, אך הוסיף שבלי להפציר בו מותר לומר לו פעם ושתים בוא ואכול עמי אף על פי שאין דעתו שיאכל עמו כי זהו כבודו שמכבדו לאכול עמו.

כמו כן הוסיף מרן בשולחן ערוך שם, שלא ירבה במתנות ותקרובת לחבירו ויודע בו שאינו מקבל, כלומר במצב שאילו היה יודע שהוא יקבל לא היה מרבה לו, מפני שגונב דעת חבירו להחזיק לו טובה בחינם.

בעל "התניא" בשולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות אונאה וגניבת דעת, הדגיש: אבל אם הוא חביב עליו ובאמת היה מרבה לו אם היה מקבל וכן אם היה מפציר בו לסעוד אם היה סועד אף על פי שיודע שעכשיו לא יסעוד ולא יקבל מותר להפציר בו לסעוד ולהרבות לו בתקרובת שאין זו גניבת דעת כיון שהוא חביב עליו באמת והוא מבקש באמת להנהותו ואין מונע מצדו אלא מצד חברו שאינו רוצה נמצא שאם יחזיק לו טובה אינה בחינם.

מהאמור לעיל עולה שמי שעושה "קידוש" בשבת בביתו, מותר לו להזמין את כל צבור המתפללים, אף על פי שאינו מתכוון שיבואו כולם, שהרי אינו מפציר בעל הבית הפותח לעצמו בקבוק יין מובחר (כלומר שגם אם האורח לא היה מתארח אצלו היה פותחו) ואומר לאורחו שלכבודו פותח הוא בקבוק זה, הרי זה גונב דעתו, אבל אם האורח חביב עליו והיה פותחו גם בשבילו מותר.

סותר שעושה הנחות לכלל הצבור ואומר למכירו הקונה אצלו שבשבילו במיוחד עושה הנחה זו, הרי זה גונב דעתו, שיחזיק לו טובה בחינם.

פוליטיקאים ואנשי צבור העושים עצמם אוהביו של אדם (כגון לפני בחירות) ומבטיחים הבטחות שאין בדעתם לקיימם, גונבים הם בזה דעת הבריות אף על פי שיודעים הם שרבים אינם מאמינים להם. שהרי לא היו מבטיחים לולא הסיכוי שיש בציבור כאלה שיאמינו להם.

איסור גניבת דעת הינו גם ללא דבור מפורש לדוגמא: הפותח בקבוק יין כך שבתנועות גופו והבעותיו מראה עצמו שעושה לכבוד חברו, אפילו לא אמר שפתח בשבילו אלא שמראה כך אסור. אולם אם חברו הונה את עצמו, כגון שאדם יצא מחוץ לבית לצורך כלשהו, וחברו שבא לבקרו חושב שיצא לקבל את פניו, אין צריך לומר לו את האמת, ועדיף שלא יאמר לו, שלא יגרום לו צער כיון שהוא לא הטעה את חברו, אלא חברו הוא שהטעה את עצמו. בשבוע הבא אי"ה נוסף פרטי הלכות מעשיות בנושא זה.

במעגל השנה היהודית

5 . מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית 5.1 . ראש חודש אלול

אלול שהינו החודש האחרון בחודשי השנה .

השבוע יחול ראש חודש אלול . אלול הוא החודש השנים-עשר בלוח העברי בשנה המתחילה בחודש תשרי, והשישי במניין החודשים המתחיל בחודש ניסן.

באלול יש 29 יום.

א' באלול חל בימים ראשון, שני, רביעי או שישי.

שם החודש

שמו של החודש, כשמותיהם של שאר החודשים בלוח העברי, הובא מגלות בבל ומקורו במילה "אולולו" שפירושה באכדית: "קציר". אלול הוא סוף הקיץ, בלוח גזר הוא נמצא ב"ירח קיץ", שפרושו – קציצת התאנים. על פי פירוש אחר פירושו המילה אלול טיהור וכפרה (באכדית: 1). [lelulu] (חז"ל אומרים: שלהי קיטא (הקיץ) קשים מקיטא).

בלוח גזר נקרא החודש "ירח קיץ", על שם אסיף הפירות בתקופה זו.

מקור אפשרי נוסף לשם הוא "אלל" – בארמית חיפוש (ראו תרגום אונקלוס על הפסוק "מרגלים אתם", בראשית מב יד), הדבר מבטא את העובדה שחודש אלול הוא חודש התשובה והפשפוש במעשים. השם 'אלול' מופיע לראשונה במקרא בספר נחמיה (ו' טו). בביתא ישראל החודש נקרא לול. מזלו של החודש – מזל בתולה.

הקדמונים נתנו סימן לחודש אלול בראשי תיבות של הפסוק: אני לדודי ודודי לי (שיר השירים פרק ו, פסוק ג). לרמוז, כי בחדש אלול, האלוהים קרוב לעם ישראל, ונעשה כדוד להם. כמו כן, ארבע המילים נגמרות ב"י. ארבע פעמים "י בגימטריה זה 40 – כמו 40 הימים שבהם משה שהה על הר סיני בשביל לקבל את התורה.

וכן בפסוק: ומל ה' אלוהיך את לבבך ואת לבב זרעך (דברים פרק ל' פסוק ו); להורות שהוא החודש האחרון בשנה, לתקן מה שפגם בשנה שעברה (של"ה דף רי"ג).

מנהגי החודש

חודש זה מכונה במסורת "חודש הרחמים והסליחות", מכיוון שהוא מקדים את ראש השנה ויום כיפור, ונוהגים בו להשכים ולהרבות בתפילות מיוחדות הנקראות "סליחות". בחסידות מקובל לומר שבניגוד לשאר השנה בה המלך (האל) נמצא בארמון, באלול: "המלך בשדה", כלומר קרוב ונגיש לעם. על פי חז"ל, לאחר שנשתברו הלוחות, משה עלה בפעם השנייה להר סיני בראש חודש אלול, על מנת לקבל את הלוחות השניים וירד לאחר ארבעים יום ביום כיפור. משמעות מיוחדת נודעה לחודש אלול בקרב אנשי תנועת המוסר המרבים בו בלימוד מוסר ובעריכת חשבון נפש. חשיבותו של החודש בתנועה זו מתבטאת בכתביו של אבי התנועה, רבי ישראל סלנטר, בייחוד באותה איגרת העוסקת כולה בהתנהגות הראויה לחודש זה (איגרת יד בספרו "אור ישראל"). מנהג בקהילות ישראל להוסיף בתפילה את מזמור כ"ז בתהלים, "לדוד ה' אורי וישעי" מראש חודש אלול ועד הושענא רבה פעמיים ביום, בבוקר בתפילת שחרית לאחר אמירת עלינו לשבח בסוף התפילה (ויש שנהגו לאחר אמירת שיר של יום [1]), ובערב בתפילת מנחה לנוסח ספרד [2], ולנוסח אשכנז בתפילת ערבית. טעם אמירת מזמור זה הוא הרמז שכתב מדרש שוחר טוב [3] על פסוקו הראשון של הפרק – "אורי" רומז לראש השנה, "ישעי" ליום הכיפורים ו"ממי אירא" להושענא רבה. כמו כן נהגו לתקוע בשופר מראש חודש אלול ועד ערב ראש השנה [4] לפני אמירת "לדוד ה' אורי וישעי" בתפילת שחרית. יש הנוהגים לתקוע סדר תקיעות של תשר"ת (תקיעה שברים תרועה תקיעה), ויש הנוהגים לתקוע סדר תשר"ת תש"ת תר"ת

מזל החודש

מזלו של חודש אלול הוא בתולה וגם לכך יש אסמכתא במקורות הקושרת את הכינוי בתולה עם ערך התשובה: "שובי בתולת ישראל – שובי אל עריך אלה" (ירמיהו לא, כ). תחילת פרק זה בירמיהו גם משמש כהפטרה ביום ב' של ראש השנה.

חודש זה מכונה גם חודש הרחמים והסליחות בו על כל אחד ואחד לבצע חשבון נפש עם עצמו, איזה מעשים טובים ביצע ואיזה רעים וכיצד לשפר את התנהגותו. פעילות זו נרמזת גם בראשי התיבות של שם החודש אני לדודי ודודי לי וכן איש לרעהו ומתנות לאביונים ששניהם מרמזים על התנהגות בין אדם לחברו, לכן חשוב מאד להקפיד מחודש זה (כמו בכל השנה) כבוד אחד לשני, סבלנות וסובלנות בין בני האדם. בחודש אלול נוהגים להתחיל באמירת סליחות.

הספרדים מתחילת החודש ואילו האשכנזים אומרים סליחות בחל מהשבוע האחרון שלחודש אלול (ישנם סיפורים ידועים על תופעה זו שבה שמש בית הכנסת בשעות המוקדמות של הבוקר היה דופק על דלתות האנשים ומזרזם לאמירת הסליחות) מטרת אמירת הסליחות הינה להכניס את האנשים "לאווירה" של חשבון הנפש. כמו כן נוהגים מידי בוקר לתקוע בשופר ושוב, כדי לעורר את העם בתשובה. נוהגים לברך איש את חברו בברכת "כתיבה וחתימה טובה". משמעות הסליחה הינה בראש ובראשונה חרטה אמיתית על המעשה השלילי שנעשה, אמירת הסליחה כמשמעה, לבקש סליחה מחבירו על העוול שגרם לו ולא פחות חשוב זה קבלה לעתיד שהכוונה שעליך לקבל על עצמך לא לחזור על מעשה זה בשנית.

להלן סיפור מבדח הקשור לחודש אלול ממעשיהם של "חכמי חלם". בעיר חלם בתקופת הסליחות ירד שלג אשר השווה לעיר מראה יפה של מרבד לבן ואחיד. והיות והגיע חודש אלול והיה צורך להעיר את האנשים בבוקר מוקדם לאמירת הסליחות עלה חשש שעקבותיו של השמש יהרסו את המרקם היפה של השלג. התכנסו להם מועצת חכמי חלם ודנו בשאלה מה לעשות על מנת שעקבותיו של השמש לא יראו. ישבו יום, ישבו יומיים ולבסוף מצאו פתרון ובו הכינו כסא לשמש, חיברו לכסא מוטות וכך בכל בוקר סחבו ארבעה אנשים את השמש אשר ישב על כסאו ועברו ברחובות העיר כדי שהשמש יעיר את האנשים ויחד עם זאת לא ישאיר את עקבותיו בשלג אשר כה רצו לשמור על מראו החלק והאחיד [1][2].

5.2 . הרב אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה)

הרב אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה)

ט"ז באלול תרכ"ה – ג' באלול תרצ"ה

הרב אברהם יצחק הכהן קוק (נקרא לעיתים: הראי"ה או הראי"ה קוק) היה רב, ראש ישיבת מרכז הרב, פוסק הלכה, מקובל, הוגה דעות, משורר ומנהיג בארץ ישראל בדור הקודם. נחשב לאבי הציונות הדתית וממעצבי השקפתה. מגדולי הוגי הדעות שקמו לעם ישראל ומגדולי דורו בהלכה ובקבלה ונודע גם במידותיו הטובות במיוחד.

תולדות חייו

נולד בט"ז באלול תרכ"ה בעיירה גריוא ש על יד דוינסק בלטביה, לאביו, הרב שלמה זלמן הכהן קוק ולאמו פערל זלטה.

למד בעיירות הסמוכות אצל הרב לאיעזר דון יחיא, הרב יעקב ריבנוביץ, הרב ראובן הלוי מדוינסק, הרב נח חיים אברהם שפירא, הרב תנחום גרשון ביליצקי והרב מנשה גינזבורג.

קיבל הסמכה מהרב יחיאל מיכל הלוי אפשטיין – בעל "ערוך השולחן".

בשנת תרמ"ד התארס עם בת שבע רבינוביץ, בתו של הרב אליהו דוד רבינוביץ תאומים – האדר"ת, שהיה רבה של פוניבז', מיר ולבסוף ירושלים.

בהוראת האדר"ת למד בישיבת וולוז'ין, שם נחשב לתלמיד מוכשר וזכה לכינוי "העילוי מפניבז'" (והוא בן 19 שנה). ראש הישיבה הנצי"ב מוולוז'ין אהבו והעריכו מאד, ואמר כי רק בשבילו היה כדאי שתתייסד הישיבה. בתקופה זו, למד, על פי עדויות של תלמידים, ששים דפי גמרא בעיון בכל יום.

לאחר כשנה וחצי בוולוז'ין, נישא ועבר לבית חותנו בפוניבז', שם נולדה בתו הבכורה פרידא חנה.

רב בעיר זוימל

על פי בקשת והמלצת הרב ישראל מאיר הכהן מראדין – החפץ חיים שנפגש מספר פעמים עם הרב קוק, קיבל על עצמו בשנת תרמ"ח לכהן כרב בעיר זוימל. בזוימל למד קבלה עם אחד מגדולי המקובלים בדורו רבי שלמה אלישיב. בזוימל נפטרה אשתו בת שבע. האדר"ת, שלא רצה לאבד את הקשר המשפחתי עם הרב קוק, שידך אותו עם רייזא רבקה, בת אחיו התאום הרב צבי יהודה רבינוביץ תאומים שנפטר, ובניו גדלו אצל האדר"ת והיו לו כבנים. ממנה נולד לו בנו הרב צבי יהודה הכהן קוק בליל הסדר תרנ"א. בשנה זו פרסם את ספרו הראשון – חבש פאר.

רבה של העיר בויסק,

בשנת תרנ"ה נתמנה לכהן כרבה של העיר בויסק, בה היתה גם קהילה פחות דתית. בבויסק נולדה בתו בתיה מרים (לימים אשתו של הרב שלום נתן רענן-קוק). שם הוא התחיל בכתיבת ספריו עין איה, מדבר שור ולנבוכי הדור.

עלייתו לארץ

בהיותו קרוב לגיל ארבעים התגשם חלומו הגדול לעלות לארץ ישראל, ובכ"ח באייר תרס"ד עלה ארצה, בעקבות פנית קהילת יפו כי יבוא לכהן כרבם, על אף נסיונות אנשי בויסק להשאירו בקהילתם. הוא החל לכהן כרבן של יפו והמושבות החדשות.

בתקופה זו הרבה לכתוב את מחשבותיו ורעיונותיו, ומרבית מספריו הרעיוניים נכתבו ביפו. בשנת תרס"ז נולדה ביפו בתו אסתר יעל.

רבן של המושבות

במסגרת היותו רבן של המושבות, החל להתמודד עם שאלות הקשורות במצוות התלויות בארץ – וכתב את הספר שבת הארץ על השמיטה, בו בין השאר הביע את תמיכתו בהיתר המכירה שכתבו רבנים שקדמו לו, שעורר פולמוס גדול בעולם הרבני.

בתקופה זו, פגש בו אחד מרבני ירושלים, הרב יעקב משה חרל"פ, שנסע לחג השבועות ליפו במצוות רופאו עלמנת לרחוץ בים. בליל החג, הלך ל"תיקון ליל שבועות" בבית מדרשו של הרב קוק, ובזמן תפילת שחרית, כשהרב קוק החל לשיר את פיוט האקדמות בהתלהבות, ראה אותו הרב חרל"פ, ומאז נקשר בנפשו והיה לתלמידו הקרוב.

הרב קוק תמך בחלוצים הציונים ואהבם,

הרב קוק תמך בחלוצים הציונים ואהבם, וראה בהם אנשים שחיפשו אידיאלים גדולים ובכלל ראה בציונות חלק מתהליך הגאולה של שיבת עם ישראל לארצו. בעקבות כך קמו לו מתנגדים מקרב חוגי הקנאים והישוב הישן, בעיקר ירושלים. אולם, כמעט כל רבני דורו העריכוהו והחשיבוהו מאד, אף אלו הקנאים.

בתקופה זו יסד ישיבה קטנה ביפו, בה למד בין השאר הרב יהושע קניאל, לימים, רבה של חיפה.

"מסע המושבות"

בשנת תרע"ד אירגן את "מסע המושבות" שבו יצאו רבנים שונים וביניהם תלמידו הרב חרל"פ, הרב יוסף חיים זוננפלד, הרב בן ציון ידלר ועוד רבנים, למסע בין המושבות כדי לחזק בהן את שמירת המצוות.

תקופת מלחמת העולם הראשונה

בשנת תרע"ד הוזמן להשתתף בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל בשוויץ, מפני שרצה לנסות לחזק את התנועה לפעול למען ישוב בנית הארץ, ובצירוף צורך בריאותי, יצא

מגבולות הארץ. הכנסייה בוטלה בשל מלחמת העולם הראשונה, והרב הוכרח להשיאר בעיר סנט גלן שבשווייץ. הוא ישב שם למשך כשנתיים, בהן לפי עדות בנו הרצ"ה, הם למדו יחד 'את כל התורה פעמיים'. בתקופה זו פגש בו הרב דוד כהן (הרב הנזיר), שלמד אותה העת פילוסופיה באוניברסיטה בבזל, ושמע כי הגיע לשווייץ רב חשוב בעל הבנה רחבה בפילוסופיה. הוא החליט לנסוע לסנט גאלן לתהות על קנקנו של הרב קוק. וכך הוא מתאר זאת:

"אחרי טבילה במימי הרהיין, מצויד ב"שערי קדושה", מלא ספק וחכיון, עשיתי את דרכי להרב. בערב ראש חודש אלול באתי אליו. מצאתיו עסוק בהלכה עם בנו. נסבה שיחה על חכמה יונית וספרותה, שלא סיפקה עוד נפש היודעה ממקורותיה הראשונים. נשארתי ללון אצלם. על משכבי לא שכב לבי, גורל חיי היו על כפות המאזניים. והנה בוקר השכם ואשמע קול צעדים הנה והנה, בברכות השחר, תפילת העקדה בשיר וניגון עליון, משמי שמי קדם, וזכר לנו אהבת הקדמונים. ואקשיב והנה נהפכתי והייתי לאיש אחר. אחר התפילה, מהרתי לבשר במכתב כי יותר מאשר פללתי – מצאתי. מצאתי לי רב" (הקדמה לאורות הקודש)

רב קהילת "מחזיקי הדת" בלונדון

בשנת תרע"ו הוזמן על ידי קהילת "מחזיקי הדת" בלונדון לכהן כרב. הוא הסכים בתנאי שכאשר יתאפר לחזור לארץ ישראל יחזור מיד וללא עכבות. באנגליה פעל בפעילות ציבורית ענפה שכללה הקמת ישיבות, פעילות למען הצהרת בלפור, מניעת הסגרת יהודים לרוסיה ועוד.

הרב הראשי של ירושלים

בשנת תרס"ט נפטר הרב שמואל סלנט, רבה של ירושלים, ורבני העיר חיפשו מועמד מתאים לשבת על כסא הרבנות בעיר. הרב צבי פסח פראנק העלה את שמו של הרב קוק, והרב חרל"פ פעל במישור העסקני ודיבר עם אישים כדוגמת חיים וייצמן אודות המינוי, וכן משלחת מרבני המזרחי[1] העלתה את ההצעה בפני "ועד העיר".

לאחר שהוצעה לו ההזמנה לכהן כרב העיר, שלח מברק (בחודש תמוז תרע"ט) למשרדי הועד הכללי: "קטונתי מלשאת עלי את משא הקודש הזה, שהיה ראוי ליחידי עולם, אך אם טובת עיר הקודש, שזה כל מעיני, דורשת זאת – לא אוכל לסרב".

בב' באלול תרע"ט חזר לארץ ישראל במטרה לכהן כרבה של ירושלים. בהגיעו לתחנת הרכבת בלוד, חיכתה לו משלחת מקהילת ירושלים ומקהילת יפו, שסרבה לוותר על כהונתו. בתחנה פרץ ויכוח בין ראשי שתי הקהילות, במהלכו התבלט מאד הרב קוק[2]. הוא החליט לעת עתה לסרב לכתב המינוי מירושלים ולחזור לכהן ביפו, אולם עוד באותו לילה, הגיעו אנשי ירושלים לקחתו מיפו, והוא הגיע למושבה מוצא שבפאתי ירושלים לפנות בוקר, ונערכה לו שם קבלת פנים גדולה. למחרת בבוקר, בג' באלול תרע"ט הגיע לירושלים, ולפני קבלת הפנים הגדולה נסע להתפלל בכותל המערבי. הוא סרב לעת עתה לקבל את כתב המינוי (במטרה לגרום למחלוקת לדעוך). בתחילה הוא התגורר בשכונת הבוכרים. חודש לאחר הגעתו, נשא דרשה המונית בבית הכנסת החורבה בעיר העתיקה.

בטבת תר"פ הסכים, לאחר לחצים רבים, לקבל את כתב המינוי לרבנות.

יסוד ישיבת מרכז הרב

הבנין הישן של ישיבת מרכז הרב. כיום "בית הרב" – מרכז למורשת הרב קוק

בירושלים, ייסד את "הישיבה המרכזית העולמית" שנקראה מאוחר יותר ישיבת מרכז הרב. הישיבה, ששכנה בשכונת גאולה, היוותה ישיבה לבני הישוב החדש, והיתה הישיבה האשכנזית הראשונה בה שפת הדיבור לא היתה יידיש אלא עברית, וכן מן היחידות שלמדו בהן תנ"ך ומחשבת ישראל. הרב קוק עמד בראשות הישיבה עד

פטירתו, למעט תקופה קצרה בה כיהן תחתיו הרב אברהם אהרון בורשטיין, המכונה "הגאון מטאבירג".

מתלמידיו

הרב יעקב משה חרל"פ – מגדולי רבני ירושלים, רבה של שכונת 'שערי חסד', ראש הישיבה לאחר פטירת הרב קוק וראש ישיבת בית זבול.

המקובל הרב דוד כהן – "הרב הנזיר", ר"מ בישיבה שערך מכתבי הראי"ה את ספרי אורות הקודש.

הרב יצחק אריאלי – בעל ה'עינים למשפט' ור"מ בישיבה.

הרב אריה לוי – "הצדיק הירושלמי" ו"אבי האסירים" או "רב האסירים והמתרות".

הרב חיים יעקב לוי – בנו בכורו של הרב אריה ורבה של פרדס חנה.

בנו הרב צבי יהודה הכהן קוק, ראש ישיבת מרכז הרב שנחשב לממשיך דרכו בצורה מוחלטת.

הרב משה צבי נריה – מייסד וראש ישיבות בני עקיבא וישיבת בני עקיבא בכפר הרא"ה, ומחבר סדרת ספרים על הראי"ה.

הרב שאול ישראלי – ראש הישיבה, למד אצל הרב קוק כשנה.

הרב יהושע קניאל – רבה של חיפה

חתנו, הרב שלום נתן רענן – מנהל הישיבה.

הרב יצחק יעקב וכטפויגל – ראש ישיבת ורב שכונת "מאה שערים".

ניתן למנות עוד רבנים שהיו מקורבים מאד אליו הרב צבי פסח פראנק – יורשו ברבנות ירושלים

הרב יוסף שלום אלישיב (דרוש מקור) – מגדולי הפוסקים בדורנו

הרב שלמה זלמן אויערבאך (דרוש מקור) – מגדולי הפוסקים בדורנו

כתביו

סדרת כתבי הראי"ה שיצאו בהוצאת מוסד הרב קוק ערך מורחב – כתבי הראי"ה

השאייר אחריו כתבים רבים בהלכה, באגדה, בקבלה, באמונה ומחשבת ישראל, במוסר בדרוש, בתלמוד בפילוסופיה ועוד. כמו כן, השאייר אחריו אלפי אגרות בשלל נושאים בכתב יד. מיעוט כתביו יצאו לאור כבר בחייו, אולם מרביתם היו מסודרים בפסקאות בפנקסים שונים, ללא סדר כלשהו, ורובם נערכו לארח פטירתו על ידי בנו הרצי"ה (ומקצתם על ידי הרב הנזיר) לספרים מסודרים, על פי נושאים. כמו כן, ליקט הרצי"ה את תשובותיו ההלכתיות וערכם בארבעת ספרי השאלות ותשובות של הראי"ה: משפט כהן, עזרת כהן, אורח משפט ודעת כהן. אגרותיו סודרו לפי סדר כרונולוגי לארבעת כרכי אגרות הראי"ה. ישנם גם ספרים שיצאו ללא עריכה כלל, כדוגמת שמונה קבצים, ערפילי טוהר, חדריו ועוד. גם ההסכמות שהעניק לספרים שונים נאספו על ידי הרב בנימין זאב כהנא ויוחנן ישמח לקובץ "הסכמות הראי"ה". מספריו שיצאו לאור: אורות (בנושאים הקשורים לארץ ישראל, עם ישראל ותחיתו בארצו), אורות הקודש (עניינים בקבלה), אורות התשובה (בענייני תשובת הפרט ותשובת הכלל), אורות התורה (בענייני לימוד התורה), ערפילי טוהר (פנקסים שיצאו כמות שהם ללא עריכה – קובץ אחד מתוך שמונה קבצים), ראש מילין (בענייני האותיות, הנקודות, טעמי המקרא והתגים – טנת"א), עין אי"ה (פירוש על אגדות חז"ל במסכת ברכות ובמסכת שבת), אדר היקר (פרקים לדמותו של חותנו, האדר"ת), עולת ראי"ה (על סידור התפילה), מוסר אביך (בענייני מוסר ובנין הנפש), חבש פאר (בענייני תפילין), עץ הדר (על האתרוג – הפסול באתרוגים מורכבים ושבח אתרוגי ארץ ישראל), מצות ראי"ה (חיודשים הלכתיים בנושאי אורח חיים), שבת הארץ (על הלכות שמיטה ויובל לרמב"ם) ועוד.

יחסיו עם גדולי ישראל

הריי"צ מליובאוויטש

בשנת תרפ"ז, נאסר רבי יוסף יצחק שניאורסון מחב"ד (אדמו"ר הריי"צ) על ידי הבולשביקים ברוסיה. כשנודע הדבר לרב קוק, שלח מברק בהול למשרדי ארגון הג'וינט, וזה נוסחו: "מידע חמור התקבל. הרבי שניאורסון מליובאוויטש נאסר בלנינגרד על ידי הבולשביקים. לנסות מקסימום כדי לשחרר. לדווח תוצאות".

צילום המברק ששלח הרב קוק לג'וינט בארה"ב. תרגום: "מידע חמור התקבל. הרבי שניאורסון מליובאוויטש נאסר בלנינגרד על ידי הבולשביקים. לנסות מקסימום כדי לשחרר. לדווח תוצאות". מתוך אתר חב"ד אינפו

לא יודע אם למברק קשר ישיר לשחרורו של הריי"צ, אולם בכל אופן לאחר כשבועיים, ביי"ג בתמוז תרפ"ז שוחרר הריי"צ. בשנת תרפ"ט ביקר בריי"צ בארץ, ובביקורו ביקר גם אצל הרב קוק, למרות מחאתם של ראשי "נטורי קרתא". בביקורו בין השאר הודה לו על פועלו למען שחרורו, ומאז נשמרו ביניהם קשרי ידידות חמים, שבאו לידי ביטוי באגרות ששלח אליו מאוחר יותר, בהן פנה אליו בתארים: "כבוד ידידי הרה"ג הנודע והמפורסם בכל מרחבי תבל וקצוי ארץ לשם תהלה ותפארת בתוככי גאוני יעקב עה"י פטה"ח כש"ת מוהר"ר אברהם יצחק שליט"א"

החזון איש

הרב קוק היה בין היחידים שהרב אברהם ישעיהו קרליץ, "החזון איש" שלח להם אגרת ובה התייעצות הלכתית, והיה הראשו שקבל אגרת כזו מאז עלה החזון איש ארצה (בסיועו של הרב קוק). באגרת זו, פונה החזון איש אליו בתואר "הוד כבוד מרן שליט"א".

הרב שלמה זלמן אויערבאך

הרב שלמה זלמן אויערבאך, ואביו המקובל הרב חיים יהודה לייב אויערבאך, היו ממערכיו הגדולים של הרב קוק. הרב אויערבאך היה הולך בשבת לסעודה שלישית אצל הרב קוק, ולפי תיאורו, בזמן סעודה שלישית 'מרגליות התגלגלו בין הכסאות'. הרב קוק היה מסדר החופה וקידושין של הגרשז"א. בספרו של הגרשז"א "מאורי אש" מופיעה הסכמה נלבבת של הרב קוק.

הרב אברהם יעלין

הרב אברהם יעלין, בעל ארך אפיים, היה בקשרים טובים עם הרב קוק, וכתב לו באגרתו: "לכבוד רב האי גאון, המהולל ברוב התשבחות, חריף ובקי סיני ועוקר הרים, נ"י עה"י פ"ה, המפורסם בכל קצוי ארץ ברוב גאונו וצדקתו, מורינו הרב רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, הרב הראשי לארץ ישראל, האב בית דין בעיר הקודש

ירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן" (אגרות לראי"ה מאת הרב משה צבי נריה עמוד קעה אגרת קסב). הרב יעלין אף קיבל מהראי"ה הסכמה לספרו 'גאולת ישראל'.

הרב יוסף שלום אלישיב

הרב יוסף שלום אלישיב וסבו המקובל הרב שלמה אלישיב (בעל 'לשם שבו ואחלמה'), עלו ארצה בסיועו של הראי"ה. הרב אלישיב נהג לעמוד כשמזכירים לידו את שמו של הרב קוק.

נושאים שבהם עסק הלכה, קבלה, אמונה, תלמוד, גאולה, עם ישראל, ארץ ישראל, אגדה, תשובה, תפילה, שירה, פילוסופיה

תפקידים נוספים רב זוימל, בויסק, יפו והמושבות, קהילת מחזיקי הדת לונדון, ירושלים, רב ראשי לארץ ישראל, ראש ישיבת מרכז הרב

רבותיו הרב אליעזר דון יחיא והרב יעקב רבינוביץ בלוצין; חותנו הרב אליהו דוד רבינוביץ תאומים (האדר"ת), רבי ראובן הלוי לוי מדווינסק, הרב נח חיים אברהם שפירא וחתניו, הרב גרשון תנחום ממינסק והרב מנשה יוסף גינצבורג, בסמרגון; הנצי"ב מוולוז'ין; רבי שלמה אלישיב בקבלה.

מחלתו ופטירתו

בסוף ימיו חלה במחלת הסרטן, ונוסף לו השם "יחזקיהו". בבוקר יום ראשון, ג' באלול תרצ"ה, החל מצבו הבריאותי להתדרדר הוא שהה באותו זמן בבית ההבראה שבשכונת קרית משה. לקראת הצהרים, ניטלה ממנו יכולת הדיבור. בשעה שלוש אחר הצהריים, איבד את הכרתו. כשהחל להראות סימני גסיסה, התכנסו בחדרו רבני ירושלים והחלו באמירת תהילים. הרב קוק התהפך כך שפניו היו אל הקיר, ואז הורה רופאו לנוכחים לעזוב את החדר למספר דקות. כשנכנסו שנית, מצאו אותו כשפניו אל הקהל. הנוכחים צעקו "שמע ישראל", והרב קוק בשארית כוחותיו אמר יחד איתם, וכשהגיע למילה "אחד", יצאה נשמתו ונפטר. כשראה זאת תלמידו הרב חרל"פ, החל לבכות, לתלוש את שעריו ואמר: "אבי, רכב ישראל ופרשיו". הרב יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי, שנכח בחדר בשעת הפטירה, ברך ברוך דיין האמת, וכל הנוכחים ביצעו

קריעה כהלכה. לאחר מכן, הולחט להעבירו מקרית משה לביתו בגאולה, ומשם, יצא מסע הלוייה המוני אל חלקת הנביאים בבית העלמין שבהר הזיתים.

מצבת הרב קוק

כאשר כבשו כוחות הלגיון הירדני את הר הזיתים במלחמת השחרור, הרסו את כל המצבות שעל ההר והשתמשו בהם כאבני דרך. כאשר התקרבו הדחפורים למצבתו של הרב קוק, התהפכו שוב ושוב, עד שעזבו את מצבתו. המצבה היתה בין המצבות היחידות שנותרו שלמות עד לשחרור ההר במלחמת ששת הימים

6.1 . שלום לעם / מבט לחיים
מלך המוסיקה / הרב אבי בן אבנר

תומר הלך ברחוב באפס מעשה. מאז שהשתחרר מהצבא, לקח לו זמן להשתלב בחיים האזרחיים והוא שקל לצאת לטיול ארוך אל המזרח הרחוק, כפי שעשו רבים מחבריו. כדי לממן את הטיול חיפש עבודה מכניסה שבה יוכל לעבוד מספר חודשים, לחסוך כסף ולצאת לטיול הנכסף. הוא ניסה עבודות שונות, אך לא הצליח להתמיד בעבודה אחת יותר מחודש ברציפות.

בעוד הוא שקוע בהרהוריו הבחין בפנים מוכרות, 'יוסי? מה אתה עושה כאן? שאל. תומר הכיר את יוסי כחייל רמאי ובלתי הגון בעליל שתמיד הסתבך בעסקאות פליליות. לכן הופתע תומר לראותו כעת מסתובב עם חליפה ועניבה כאיש עסקים מכובד. הוא זכר היטב את הלילות הארוכים שבילו בשמירות, ושבהם יוסי היה מתאר לכולם כיצד יקנה לעצמו מכונית מרצדס חדשה מיד כשישתחרר מהצבא, מה שגרם לגיחוכים בקרב חיילי היחידה.

'מה קורה?' שאל תומר בלגלוג 'קנית כבר את המרצדס?'

יוסי הרים את עיניו והביט בתומר במבט מתנשא 'הפכתי להיות מפיק אירועים בסדר גודל עולמי' הבהיר לתומר. תומר שעדיין זכר אותו כשקרן פתולוגי, פרץ בצחוק 'אני רואה שהבדיחות שלך משתפרות עם הזמן' טפח על שכמו של יוסי, אבל יוסי הביט בו

ברצינות תהומית. 'ב-18 לינואר אני מביא לארץ את 'מלך המוסיקה' מארה"ב, להופעה בלעדית! הבהיר. תומר לא האמין בתחילה, אך כשיוסי הצביע לו על מודעות רחוב ענקיות שבהן מופיעה תמונתו של הזמר העולמי, 'מלך המוסיקה', הופתע. ההופעה המתוכננת התנוססה באותיות של קידוש לבנה ובתחתית המודעה נכתב 'יוסי רביץ - אירועים והפקות' מחיר הכניסה היה נקוב על המודעות 'כרטיסי כניסה ניתן לקנות בקופות האצטדיון עד ערב האירוע - במחיר מיוחד! מאה וחמישים שקלים בלבד'.

תארגן לי כרטיס' בקש תומר בקול שחציו מתחנן וחציו מלגלג.

'מלכתחילה חשבתי לתת לך בחינם, אך מכיוון שצחקת עלי תצטרך לקנות על חשבונך' הבהיר לו יוסי והמשיך לעיסוקיו. תומר עדיין פקפק במהימנות הדברים, ככלות הכול ישנם הרבה אנשים העונים לשם 'יוסי רביץ'. הוא התקשר לאולם המופעים ושאל מהו מספר הטלפון של מפיק האירועים, וכשקיבל את מספר הטלפון של יוסי, כבר לא פקפק. הדבר היחיד שהוא לא הצליח להבין כיצד דווקא הוא, הצליח להביא את 'מלך המוסיקה' לארץ להופעה בלעדית. תומר מיהר אל האצטדיון לקנות כרטיס, הוא רצה בכל מאודו להיות בהופעה ועניין אותו לראות כיצד מתנהל האירוע בהפקתו של יוסי ה'בעייתית', אותו יוסי שהמפקדים ציפו להזדמנות הראשונה כדי לנפנף אותו מחוץ ליחידה.

הוא ניגש לקופת המכירות ובקש לקנות כרטיס, והופתע כשהמוכר בישר שאזלו הכרטיסים. 'איך כל כך מהר נגמרו הכרטיסים?' שאל בתדהמה. 'לא קיבלנו הרבה כרטיסים' השיבו לו המוכרים תשובה מוזרה. תומר שם לב להתקהלות מול אדם גבוה שנופף בכרטיסים בידיו, משהתקרב אליו נוכח לראות כי הוא מוכר כרטיסים להופעה, אך במחיר של 420 שקלים. 'למה כ"כ יקר?!' זעם תומר, 'בכל הקופות אזלו הכרטיסים' הבהיר לו בחורצ'יק מנומש שהמתין בסבלנות לרכישת הכרטיס. תומר לא הסכים לשלם סכום כה גבוה והלך לקופת מכירות אחרת. 'אזלו הכרטיסים' הייתה ההודעה הלאקונית של המוכרים. גם שם עמד אדם שמכר כרטיסים לא רשמיים ששווים הנקוב היה מאה חמישים שקלים, אך המחיר שדרש עבורם היה 500 שקלים.

תומר המשיך מקופה לקופה ובכולן שמע את אותן התשובות, בכל הקופות עמד אדם שמכר את הכרטיסים בצורה בלתי רשמית ובמחיר מופרז. לאחר סיבוב ארוך בן

הקופות החליט תומר לרכוש כרטס בכל מחיר. מאז שהוא זכר את עצמו הוא שמע את שירי 'מלך המוסיקה' ואף החזיק בביתו את כל הדיסקים שלו.

במאמצים מרובים הצליח לגרד מכמה חברים מזומנים שיכסו את עלות הכרטיס, ובינתיים זינק מחיר הכרטיסים לשבע מאות שקלים. לא היו לו הרבה ברירות, והוא רכש את הכרטיס במחיר זה. הרגיז אותו לראות שעל הכרטיס שעלה שבע מאות שקלים, נכתב המחיר '150 שקלים בלבד'. הוא ספר את הימים כפי שעשו כל המעריצים וחיכה לרגע שבו יוכל לראות 'מלך המוסיקה' על הבמה בהפקתו של יוסי מאחורי הקלעים. 'אולי שווה לי לעבוד אתו, ולהרוויח כסף בשביל הטיול' חשב לעצמו וחיכה בכיליון עיניים ליום המופע, כל יום שעבר ריגש אותו יותר והופעת הענק הפכה לשיחה המדוברת ביותר בעיר.

יומיים לפני המופע, פורסמו מודעות ענק בעיר שבהן נכתב 'לצערנו, עקב בעיות טכניות לא יתקיים המופע של מלך המוזיקה, כל מי שקנה כרטיס יוכל לקבל החזר על כספו בסך 150 שקלים במשרדי ההפקה עד ל-30 ליוני, לאחר מכן לא יתקבלו החזרים', תומר מיהר למשרדי ההפקה כדי לדרוש את כספו בחזרה 'שילמתי על הכרטיס שבע מאות שקל' אמר לפקיד שישב במשרדי ההפקה. 'מצטער אדוני, אנחנו מחזירים רק את מחיר הכרטיס, לא יותר מכך...'

'אבל שילמתי שבע מאות שקל' צעק תומר. 'ממי קנית את הכרטיס?!' שאל הפקיד, 'קניתי מבחור שמכר כרטיסים ליד הקופות' השיב, 'אני לא יודע מי מכר לך במחיר כזה' ענה הפקיד. 'יש לך בעיה שקנית כרטיס במחיר הזה...'

'איפה יוסי?!' רתח תומר מזעם. 'תגייד לי ויסי שיחזיר לי את כל הכסף, שלא יעשה איתי משחקים'. 'יוסי רביץ טס לחו"ל לפני יומיים והוא יחזור רק בעוד שלושה חודשים, כשיחזור אמסור לו את הודעתך...' הייתה התשובה.

שלושה שבועות לאחר מכן, בעת שתומר הלך ברחוב נעצרה לידו מרצדס מבריקה עם חלונות שחורים, החלון הורד באיטיות ותומר הבחין ביוסי המחייך לעברו בלגלוג, 'את המרצדס קניתי על חשבונך...' אמר ופרץ בצחוק מתגלגל 'אתה רמאי ונוכל!' זעק תומר בחרון. 'תחזיר לי את הכסף!'

'איך בעיה, בהופעה הבאה' צחק יוסי, לחץ על דוושת הגז ונעלם מן האופק...

אנשים הידועים כבלתי הגונים אסור לנו לסמוך עליהם בשום אופן. הדוגמה הקלאסית לכך הינה היצר הרע שמנסה בכל עת לגרום לנו לעשות דברים שאינם ראויים. לפעמים מתגלה בתוכנו מחשבה או רצון לעשות דברים בלתי ראויים, אך עלינו לזכור שהנפילה בפח מרה וכואבת הרבה יותר מההנאה הדמיונית הנראית לעין...

אבות בארצות הברית

אבות בארצות הברית / אריה תומר

מתנת הבר-מצווה של רועי הייתה ללא ספק מתנה גדולה ויקרה ביותר: טיול משפחתי מחוף אל חוף בארצות הברית, עם הוריו ושני אחיו. ההכנות לטיול נמשכו זמן רב, והמסלול שנבנה על ידי אביו של רועי היה מרתק ומעניין. הם התכוננו לחצות את ארצות הברית לרוחבה, מלוס אנג'לס ועד לניו יורק, במשך שלושה שבועות רצופים. על פי התכנון, הם היו אמורים להגיע לניו יורק לקראת מועד הבר מצווה של רועי, ושם יעלה לתורה בבית הכנסת שבו מתפלל סבו, ויחגוג את הפיכתו לאדם בוגר וליהודי מן המניין. הטיול הגדול החל ברגל ימין. הטיסה ללוס אנג'לס עברה לשלום, המכונית השכורה המתינה להם בשדה התעופה, והם החלו את המסע לכיוון סן-פרנסיסקו וקליפורניה. אביו של רועי החליט שלא להיעזר באמצעי ניווט אלקטרוניים ובג'י-פי-אייס למיניהם. 'גם אם נטעה ונסטה מעט מהדרך זה לא נורא', אמר אבא של רועי. 'מי שרוצה לראות את אמריקה האמיתית, צריך לעבור דרך העיירות הקטנות והמרוחקות, ולפגוש את האמריקנים הפשוטים שאינם מתגוררים בערים הגדולות'. ואכן, לא פעם טעתה המשפחה בדרך ונכנסה לכביש הלא נכון, ופעמים רבות הביאו הטעויות הללו לחוויות מעניינות כמו מפגשים עם בוקרים וחואיס, בעלי מסעדות דרכים או סתם תושבים נחמדים ומאירי פנים. כפי שאמר אבא של רועי, אמריקה האמיתית נגלתה לעיניהם מחוץ למסלולים הקבועים של התיירים, והם נהנו מאוד מכל רגע.

בשבועיים הראשונים של הטיול הכול הלך כשורה, אבל בראשית השבוע השלישי החלו העניינים להסתבך. בוקר אחד הגיעה המשפחה למחלף דרכים גדול שממנו יצאו שני כבישים מהירים. הם היו בדרכם לווישינגטון הבירה, אבל במחלף הגדול לא היה כל שילוט להיכן מוביל כל אחד מהכבישים. במשך זמן רב ניסה אביו של רועי להמתין לנהג כלשהו שיעצור ויסביר לו מה הדרך לבירה האמריקנית, אבל כל המכוניות חלפו ביעף ולא עצרו. לבסוף החליט אביו של רועי לעלות על אחד הכבישים המהירים, ולנסוע עליו. 'מקסימום נטעה קצת', אמר, 'מעניין לאיפה נגיע'. במשך שעה תמימה הם נסעו על האוטוסטראדה הרחבה, מבלי שתהיה להם כל אפשרות לרדת ממנה. שום כפר או עיירה לא היו לאורך הכביש. שום יציאה או מחלף לא נראו באפק. הילדים החלו להשתעמם וההורים החלו כבר להילחץ. הם נוסעים כבר יותר ממאה קילומטרים מבלי שיש אפילו רמז ליציאה כלשהי. מי יודע עד היכן נמשכת האוטוסטראדה המוזרה הזו?!

סוף סוף, לאחר שעה נוספת של נסיעה, נשמו כולם לרווחה למראה תחנת דלק ולידה מרכז מסחרי קטן המיועד לרענון נהגים. אביו של רועי עצר כמובן למרות שמכל הדלק שלו היה מלא למדי. הוא ניגש לאחד המוכרים בחנות, ושאל אותו לאיפה הכביש הזה מוביל. המוכר פרץ בצחוק גדול. 'אתה לא יודע איך קוראים לכביש הזה?' אמר המוכר, 'קוראים לו 'אוטוסטראדת המוות'. אינן לך שום יציאה בשלוש-מאות הקילומטרים הקרובים. זה כביש שנבנה בעבר על ידי הממשלה כדי לנסות ולפתח את האזור, אבל זה לא עזר והאזור נותר שומם ובלי כל יישובים'.

יום שלם עבר על המשפחה בנסיעה מתישה כדי לחזור למסלול. מסתבר שהעלייה על האוטוסטראדה הזו הייתה ההחלטה הגרועה ביותר שלהם מאז תחילת הטיול. בימים שנותרו להם עד ניו יורק, הם חשו היטב את תוצאות הטעות הזו. הם כל הזמן מיהרו ולא נהנו, והיו בלחץ להגיע לניו יורק בזמן, כדי לא לאחר לחגיגת הבר מצווה. בסופו של דבר הם הגיעו לניו יורק ביום חמישי אחר הצהרים, כשהם מותשים ועייפים.

*

בחגיגת הבר מצווה שנערכה בשבת בבית הכנסת, התבקש גם סבו של רועי לשאת דברי ברכה. למרבה ההפתעה הוא החל לספר לציבור את סיפור המסע של רועי ובני משפחתו מישראל, דרך לוס אנג'לס עד לניו יורק, כשהוא מתעכב במיוחד על ה'פאשלה' שלהם ב'אוטוסטראדת המוות'.

רועי, נכדי היקר, פנה הסב לנכדו. 'אתה מתחיל היום את דרכך כיהודי בוגר, בדיוק בשבת שבה קראנו בתורה 'ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה'. יש שתי דרכים בחיים: הדרך הטובה שמביאה ברכה, והדרך הרעה שמביאה בכנפיה רק שלילה ורוע. דע לך שכל החיים הם רצף של בחירות והחלטות בין שתי האפשרויות הללו. בכל פעם מחדש האדם בוחר לאיזו דרך הוא יפנה, לדרך הטובה או חלילה לדרך הרעה. בחיים יש הרבה החלטות קטנות ומקומיות, אבל מספר פעמים בחיי האדם הוא עומד בפני הכרעות גורליות ומכריעות, שישפיעו עליו למשך שנים ארוכות. מי שטועה בהחלטה קטנה, יכול לתקן אותה בקלות, אבל מי שטועה בהחלטה גדולה, מי שנכנס לאוטוסטראדה הלא נכונה, יכול למצוא את עצמו בדרך ללא מוצא. מי יודע אם תהיה לו אי פעם הזדמנות לתקן את הטעות הזו, וגם אם יצליח לתקנה – מי יודע כמה מאמצים ומשאבים הוא יצטרך להשקיע במשהו שהוא היה יכול למנוע על ידי פנייה בעוד מועד לאוטוסטראדה הנכונה' ז'לכן, זו עצתי לך, נכדי היקר: כאשר אתה עומד לפני החלטות גדולות בחיים – שם אסור לך 'לפספס'. שם עליך לקבל את ההחלטה מתוך כובד ראש ואחריות רבה. שם, בצומת הדרכים, עליך להבטיח לעצמך שאתה פונה לדרך האמת, לדרך החיים, לדרך הברכה. כי מי שעולה על אוטוסטראדת המוות – משלם על כך מחיר גבוה ביותר'.

**אשרי האיש
אשר לא הלך בעצת חטאים
ובמושב לצים לא ישב**
(תהילים א')

הטיפול בסוכרת על פי הרפואה הסינית

לפי הרפואה המערבית הסכרת הינה מחלה ללא מרפא והטיפול בה נועד לדחות את הסיבוכים הצפויים.

לעומת זאת, בעזרת הרפואה הסינית אפשר להבין טוב יותר את הדפוס שהביא למחלה ולהעניק טיפול מדוייק בגורמים ובסימפטומים.

הסוכר וגופנו

כשאנו אוכלים פחמימות (סוכרים), המזון נספג דרך מערכת העיכול אל מחזור הדם. בתגובה לעליית רמות הסוכר בדם הלב לב מפריש הורמון בשם אינסולין, אשר תפקידו להכניס את הסוכר לתאי הגוף. סוכרת היא מצב בו יש הפרעה במנגנון הכנסת הסוכר לתאים.

סוגי הסוכרת

– **סוכרת מסוג 1** הנקראת גם סוכרת נעורים [1], מהווה 10% מחולי הסוכרת, ובה תאי מערכת החיסון תוקפים את תאי הלב לב המפרישים אינסולין, וכך נהרס מנגנון הייצור והאדם זקוק לאספקה חיצונית לכל החיים. זוהי לרוב מחלה אוטואימונית והסיבה לכך אינה ברורה. הסברות הרווחות הן שיש קשר לזיהום ניגיפי, תרופות, רעלים, רדיקלים חופשיים, סטרס, ו/או גנטיקה.

– **סוכרת מסוג 2** הנקראת גם סוכרת מבוגרים [2], מהווה 90% מחולי הסוכרת, ובה הלב לב עדיין מייצר אינסולין, אך הגוף מגיב רק לרמות גבוהות של אינסולין. כתוצאה מכך הלב לב עובד "שעות נוספות" בכל פעם שיש סוכר גבוה במחזור הדם, ובסופו של דבר הוא נחלש ומתעייף עד למצב בו הגוף חייב אינסולין חיצוני.

– **סוכרת הריונית** (תת סעיף של סוכרת מסוג 2) אשר מופיעה בזמן הריון ובדרך כלל חולפת לאחר הלידה, מעלה את השכיחות לחלות בסוכרת בעתיד.

סוכרת בראי הרפואה האנרגטית

על פי תורת חמשת האלמנטים של הרפואה הסינית, בסוכרת ישנה פגיעה באלמנט האדמה [3]. האדמה מייצגת את היכולת שלנו לקבל, לספוג, ולהעניק הזנה. כאשר האדמה מאוזנת, התאבון שלנו למזון, לחפצים, ולתשומת לב מאוזן גם כן. אנו סומכים על עצמנו, על האנשים סביבנו ועל אלוהים שיהיה לנו את כל שדרוש לנו לחיים מלאים ומספקים. גם יכולת העיבוד שלנו קשורה באלמנט האדמה, ובזכותה אנו יכולים להפנים חוויות ומחשבות, ולהפוך את המזון שאנו אוכלים למולקולות בגופנו.

אלמנט האדמה מייצג גם את היכולת שלנו להכיל שינויים. כאשר משהו משתבש בתוכניות שלנו, ויש ארוע לא מתוכנן (תאונה, מוות של אדם קרוב, בהלה, גילוי מחלה) האדמה שבנו מאפשרת לנו למצוא מחדש את אחיזתנו בקרקע ולגלות שוב בסיס איתן ויציב. מכאן שיצירת שיגרה בחיים מחזקת את האדמה שבנו. נגזרת לנקודה זו היא היכולת לחבר בין חלקים שונים ולאפשר זרימה הרמונית. לדוגמא האלרגיות המופיעות באביב משוייכות לחולשה באלמנט האדמה כיוון שאין אנו מסוגלים להכיל את השינוי העונתי ולחבר בין החורף לאביב. אלמנט האדמה מיוצג בגופנו על ידי הבטן, בייחוד מאזור הטבור ועד הסרעפת. זהו אזור מערכת העיכול המחבר בין פלג הגוף העליון לבין פלג הגוף התחתון. שוב אנו מזהים רעיון המסמל מרכז, חיבור בין חלקים שונים, קבלה עיבוד וספיגה. הטעם המשוייך לאדמה הוא המתוק. נשמע מוכר?

הסוכרת מסמלת את חוסר היכולת לשמור על יציבות ברמת האנרגיה. האינסולין מייצג את החיבור בין הסוכר לתאים, והעובדה שהוא לא מופרש כהלכה מבטאת את הקושי עם השינויים החדים. כל תנודה בסוכר מוציאה את הגוף מאיזון, ולא מאפשרת לו לקבל, לספוג ולהזין את תאי הגוף.

נקודה מעניינת נוספת היא שרבים מתארים את פרוץ הסוכרת לאחר טראומה רגשית או גופנית. האדם קיבל "מכה" לא צפויה ואלמנט האדמה קרס. במקרה כזה עיבוד הטרואומה יהווה חלק חשוב מתהליך הריפוי כדי לאפשר החלמה. הטיפול ברפואה הסינית הדרך היחידה לעצור את הדרדרות המחלה ולמנוע סיבוכים היא בעזרת ייצוב רמת הסוכר בדם, עיקרון המשותף הן לרפואה המערבית והן לרפואה המשלימה.

הסוכרת מתועדת בכתבים העתיקים של הרפואה הסינית המטפלת ביעילות בתסמינים ובסיבוכי המחלה.

הטיפול ניתן במקביל לטיפול התרופתי הקונבנציונלי ומטרתו לייצב את רמות הסוכר בדם ובנוסף:

- לחדש את ההולכה העיצבית ואת זרימת הדם והנוזלים אל ומהרגליים
- לטפל ביובש וגרד בעור, וסיוע בהחלמת פצעים
- לסייע בירידה או בעלייה במשקל בהתאם לצורך, ולאזן את התאבון
- לשפר תפקודי לבלב, לב, כבד וכליות
- לאזן מדדי לחץ דם, כולסטרול וטריגליצרידים
- לשפר תפקוד מיני (אימפוטנציה, חוסר חשק ויובש ואגינלי)
- לסייע לתפקוד מערכת העיכול: שלשולים, עצירות, גזים, כאבי בטן
- למנוע הדרדרות ולהיטיב עם תפקוד העיניים
- לחזק את מערכת החיסון

כמה דוגמאות מהקליניקה

– דיקור נקודה על זרת הנקראת "עצמות שורש כף היד" על מרידיאן המעי הדק, מחזקת את תפקוד הלב ואת יכולת ספיגת החומרים החיוניים מהמזון, ולכן תומכת ביצור כדוריות דם ומעלה את רמת האנרגיה בגוף.

– השימוש בצמחי המרפא הסיניים: בטטה סינית – Shan Yao, יחד עם שורש האסטרגלוס – Qi Huang

הוא שילוב להורדת רמות הסוכר בדם במקרים של עייפות, צואה רכה ותחושת נימול בגפיים.

– התזונה מהווה מרכיב חיוני בטיפול בסוכרת ולצורך כך המטופל מקבל תפריט המותאם לו אישית. העקרונות המנחים הם מזונות המשחררים את הסוכר לאט אל מחזור הדם כמו קטניות, דנים מלאים, ירקות ומעט פירות, וכן חלבונים ושומנים איכותיים.

המטרה להגיע למשקל במדד BMI בין 19–25.

– חשוב לשלב פעילות גופנית כחלק מתוכנית ההבראה. הוכח כי פעילות גופנית סדירה מגבירה את רגישות הגוף לאינסולין ובכך תורמת לאיזון רמות הסוכר בדם, מאזנת רמות כולסטרול, טריגליצרידים ולחץ דם, עוזרת לירידה במשקל, ומפיגה מתח.

לסיכום, בעזרת טיפול מתאים ניתן לחיות שנים ארוכות ללא סיבוכים ממחלת הסוכרת. הראייה ההוליסטית של הרפואה הסינית מאפשרת התייחסות וטיפול בכל המרכיבים של המחלה במישור הגופני, הנפשי והרוחני.

ארי לנס, מטפל ברפואה סינית

הערות:

[1] סוכרת מסוג 2 נקראת בטעות סוכרת נעורים. אומנם השכיחות גבוהה יותר בהופעת הסוכרת בגיל ילדות-נוער אך יכולה להופיע מאוחר יותר.

[2] בעיקר מעל גיל 30 אך לעתים גם במתבגרים, בעיקר אלה הסובלים מהשמנת יתר.

[3] ברפואה הסינית חמשת האלמנטים זהו מודל דרכו אפשר להסביר תופעות שונות. דרך התבוננות המערכת היחסים בין האלמנטים ניתן להגיע לאבחנה וטיפול. חמשת האלמנטים הם: עץ, אש, אדמה, מתכת ומים.

8. אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים

9

כ"ט אב תשי"ב – 20.8.1952 נפטר יצחק שדה ("הזקן")

מי שהיה ממפקדי "ההגנה" ממקימי הפלמ"ח (פלוגות המחץ) שהיוו התשתית לבניית צה"ל. נולד בפולין ושירת בצבא הרוסי ובמסגרתו אף קיבל אות הצטיינות. בהיותו ברוסיה חבר ליוסף טרומפלדור וסייע לו בהקמת תנועת "החלוץ" עלה לארץ בשנת 1920 והיה ממייסדי וראשי גדודי העבודה. לאחר פרעות תרצ"ו (1936) הצטרף להגנה והיה ממפקדי הפלוגות המיוחדות (פו"ם) שדגלו בשיטה של אורד ויגייט ("הידיד") "לצאת מהגדר" קרי לתקוף ולא להגן. במסגרת זאת ארגן את "הנוודת" (הסיירת הראשונה, פלוגה שתקפה את בסיסי האוייב הערבי). בשנת 1937 הקים את פלוגות השדה (הפו"ש) שהיוותה את הבסיס להקמתו של הפלמ"ח (פלוגות המחץ) שהיה הכח הצבאי של ההגנה.

בשנת 1945 התמנה לראש המטה הכללי של הפלמ"ח והיה האחראי למבצעים רבים כנגד השלטון הבריטי ולהבאת מעפילים. במלחמת העצמאות פקד יצחק שדה על הכוחות שהגנו על משמר העמק ותקף את "צבא ההצלה" שהיה מורכב מכנופיות ערביות וחיילים סדירים של הצבא העירקי ברשותו של קאוקג'י. בהמשך פיקד על מבצע "יבוס" אשר הרחיב את שליטתנו בירושלים לקראת יציאת הבריטים מהארץ היה בין האלופים הראשונים בצה"ל והקים את חטיבת השריון הראשונה של הצבא. אלוף יצחק שדה נפטר בתל אביב ב 1952 ונקבר בגבעת ברנר. על שמו הקיבוצים נר יצחק ומשאבי שדה בנגב, מוסדות חינוך ורחובות רבים ברחבי הארץ. כמו כן מידי שנה נערכת הקפת התבור על שמו.

א' אלול תרנ"ז – 29.8.1897 התכנס בקונגרס הציוני הראשון בבאזל

הקונגרס הציוני הראשון התכנס בעיר באזל שבשווייץ, פרי יוזמתו של ד"ר בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה. הרעיון בדבר כינוסו של קונגרס יהודי לא היה חדש, אבל הרצל היה הראשון שהצליח לממש רעיון זה ולהוציאו אל הפועל. הקונגרס הציוני הראשון ליכד את כל הגופים הציוניים שפעלו באותה תקופה. (משימה בלתי אפשרית גם כיום). במקור היה הקונגרס אמור להיות במינכן שבגרמניה ואולם עקב התנגדות נחרצת של רבני המקום האורתודוקסים והרפורמים אשר התנגדו לרעיון הציוני הועבר לבאזל. הקונגרס הציוני הראשון נפתח בטקסיות ביום ראשון, א' אלול תרנ"ז בהשתתפות מאה תשעים ושבעה צירים, נציגי ארגונים ציוניים ברחבי העולם. בשבת שלפני הפתיחה ביקר הרצל בבית הכנסת (למרות שהיה רחוק מהדת ואף עלה לתורה) הרצל היה הדמות המרכזית באירועי הקונגרס.

הקונגרס נפתח בנאומיהם של הרצל ומקס נורדאו שהגדיר את מטרת התנועה הציונית שבעיקרה הקמת מולדת לעם היהודי בארץ ישראל. לאחר מכן השתתפו הנציגים בדיונים והחליטו החלטות שהיו לבסיס הפעילויות העתידות של ההסתדרות הציונית ובהם: דגל התנועה הציונית יהיה דגל לבן ובו שני פסים ומגן דוד בצבע כחול לפי הצעתו של וולפסון לדגל המסמל את הקשר החזק ביותר ליהדות (וכמו שכתב וולפסון "באיזה דגל נקשט את בית הקונגרס? אין לנו דגל! ומחשבה ניצבה במוחי: והרי יש לנו דגל, וצבע כחול לבן לו. טלית זו שאנו מתעטפים בה, היא הסמל העברי". הצעתו של הרצל לדגל אשר יהיו בו שבעה כוכבים רמז לשבע שעות העבודה (הלוואי עלינו) לא התקבלה. בנוסף הוחלט על ייסוד בנק לאומי ליהודים וקרן לאומית למימון פעילויות התנועה הציונית ועל יסוד הקרן הקיימת לישראל למטרת רכישת אדמה בארץ ישראל.

הסיבות העיקריות לכינוס היו: כישלוננו של הרצל לקדם את הרעיון הציוני באמצעות יהודים עשירים בעולם (רוטשילד, הברון הירש ועוד), הרצון של הרצל להופיע בפני שליטי המדינות כנציג של גוף מאורגן ולא כאדם פרטי והרצון לעורר דעת קהל בעולם לתמיכה ברעיון הציוני (ואכן, כתבים רבים מאד סיקרו את האירוע). הרצל נבחר לנשיא הקונגרס הציוני ושימש בתפקיד זה עד יום מותו (לאחר הקונגרס השישי). משפט המפתח בקונגרס היה "אם תרצו אין זו הגדה". לאחר הקונגרס הראשון כתב הרצל ביומנו "לו נדרשתי לסכם את קונגרס באזל במשפט אחד ואותו אשמר ולא אבטא בציבור – הייתי אומר זאת כך: בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים."

ג' אלול תרס"ג – 26.8.1903 החלו הפרסומים

של "הפרוטוקולים של זקני ציון"

התחיל פרסום ראשון (בהמשכים) של "הפרוטוקולים של זקני ציון, בעיתון רוסי בפטרבורג. פרוטוקולים אלו משמשים במאה השנה האחרונות את ההסתה האנטישמית של שונאי ישראל מאז ועד היום הזה. את הפרוטוקולים חיברו כנראה אנשי המשטרה החשאית הרוסית על בסיס כתבים קדומים שהיו מכוונים נגד הקיסר נפולאון, הם ערכו וזייפו את הכתבים כך שיראו כיוזמה של היהודים להשתלט על העולם על ידי הסתה של העמים האחרים אחד כנגד השני ולערער את הכלכלה העולמית. בפרסום ישנם כ 24 דוחות אשר מתארים כביכול רישום מפגשים של יהודים המכונים "זקני ציון". לפי הפרוטוקולים פגישות אלו התקיימו באמצע הלילה בבית הקברות היהודי בפראג ששם הוחלט על הקמתה של מלכות היהודים בכל העולם תוך כדי השחתת הממסד הקיים על מנת שיתמוטט ובכך לסלול את הדרך לשלטון היהודים וכרגיל כמו בכל גילויי האנטישמיות, היהודים מוצגים כרודפי בצע ושלטון. המסמך הודפס לראשונה בשנת 1905 בימי המהפכה ברוסיה אך לא השיג את מטרתו. בשלהי מלחמת העולם הראשונה ולאחר המהפכה הרוסית ב 1917 החלה תפוצה רבה של הפרוטוקולים. השלטון הנאצי עשה שימוש נרחב בפרוטוקולים אלו כחלק מהטלת הדופי ביהודים. גם ארצות "נאורות" כצרפת ואנגליה השתמשו בנתונים אלו על מנת לנגח את היהודים. מפתיע במיוחד תפוצת הפרוטוקולים בארה"ב אשר הופצו שם על ידי לא אחר מאשר הנרי פורד (מקים מפעל המכוניות הידוע) אשר היה אנטישמי לא קטן. כמובן שהארגון הגזעני הקו קלוקס קלן השתמש בחומר זה בשנאתו ליהודים. כיום אנו רואים שימושים נרחבים ואף רענון של החומר על ידי משכילים בארצות ערב. לפני מספר שנים פורסם במצרים ספר חדש אשר מחזק את הנאמר בפרוטוקולים הישנים ומוסיף להם גם את כל מהלך הציונות כחלק מתוכנית היהודים להשתלט על העולם ואולם פרסומים אלו נתקלו בהתנגדות חריפה של הממשל האמריקאי.

ג' אלול תרצ"ה – 1.9.1935 נפטר הרב הראשי לישראל הראשון הרב קוק

הרב קוק, מגדולי הרבנים בדורות האחרונים. היה רבה של יפו וירושלים ולאחר מכן התמנה לרב הראשי האשכנזי הראשון והיה זה שייסד את מוסד הרבנות הראשית לישראל. הרב קוק נולד וגדל בלטביה ומגיל צעיר התגלה כעילוי גדול והתמנה לרב באחת הקהילות. אהבתו הגדולה לא"י גרמה לו לעזוב הכל ולעלות לא"י ולכן נענה בקלות יתרה להזמנתם של קהילת יפו ושל יואל משה סלומון (ממייסדי פתח תקוה) לשמש כרב המקום. בשנת 1919 התמנה כרבה הראשי של ירושלים והקים את מוסד הרבנות הראשית אשר בו ראה כשלב ראשון להקמת הסנהדרין לכשיגיע המשיח. המקביל הקים את הישיבה הנקראת כיום "מרכז הרב (קוק)" אשר מחנכת ומלמדת את תלמידיה לקשר שבין עם ישראל, ארץ ישראל עם תורת ישראל. לימים, מישיבה זו צמח "גוש אמונים" וגם כיום רבים ממנהיגי הציונות הדתית שואבים את דרכם מהרב קוק ובנו הרב צבי יהודה זצ"ל היות וראה בתחילת ההתיישבות כ"פעמי משיח" ואתחלתא דגאולה" (תחילת גאולת עם ישראל שהינה המבוא לביאת המשיח) תמך רבות בחלוצים שהקימו את קיבוצי הארץ למרות שהיו לא דתיים ולא התנהגו על פי מצוות התורה. ידועה במיוחד מסע "משלחת הרבנים" בראשותו של הרב קוק אשר אירגן את בכירי ברבנים בארץ לסיור ואשר במשך ארבעה שבועות "חרשה" את הארץ מהמרכז ועד למטולה ועברו בכל היישובים על מנת לנסות לקרב ולגשר בין כל חלקי העם. חבל, שמהלכים כאלו לא קורים גם כיום היה נחמד לראות את מועצת הרבנות הראשית יחד עם מועצת חכמי התורה של ש"ס ומוצת גדולי התורה של אגודת ישראל יוזמים מהלך בו מבקרים בכל היישובים בארץ כדי לקרה לבבות. בנוסף בחנו הרבנים כיצד ניתן לשלב בין עבודת האדמה לבין ההלכה בכלל זה התקינו את נוהלי הפרשת התרומות והמעשרות. הרב קוק גם הגדיר את נושא "היתר המכירה" בשנת השמיטה. כידוע התורה מצווה אותנו בכל שנה שביעית "להפקיר" את הקרקע ולא לעבוד אותה. והיות והיה חשש ובמיוחד בימיה הראשונים של ההתיישבות שקיום המצווה ככתבה וכלשונה יכול להרוס את מפעל ההתיישבות מצא הרב קוק במסגרת ההלכה את הפתרון הראוי.

הרב קוק היה ידוע בקשריו הטובים הן מהמגזר החרדי (שפעמים חלקו עליו) והן עם ראשי ההתיישבות העובדת ואנשי הרוח ובהם ברל כצנלסון, הסופר ברנר, ביאליק ועגנון. הרב קוק כתב ספרים רבים, ספרים שעד היום משמשים כמורי דרך של הציונות הדתית ומדגישים את אהבת התורה וארץ ישראל ואת החשיבות באחדותו של עם ישראל. על שמו בתי ספר רבים, רחובות וכן כפר הרוא"ה (הרב אברהם הכהן קוק) שבעמק חפר (דרומית לחדרה) וכנראה לא במקרה ישיבת בני עקיבא הראשונה הוקמה על ידי הרב נריה בכפר הרוא"ה.

ג' אלול תשנ"ז – 5.9.1997 "אסון השייטת"

נלקח ככתבו וכלשונו מהאתר:

<http://www.myehudit.org/forum/index.php?topic=1549.0>

בליל ג' אלול תשנ"ז יצא כח שמנה כשש עשרה לוחמים בפיקודו של סא"ל יוסי קורקין, של שייטת 13, הקומנדו הימי, למבצע מסווג בלבנון. תוך כדי תנועה באזור עיירת החוף אנצריה, אירע פיצוץ שגרם לאחד עשר הרוגים וארבעה פצועים. הקשר שנפצע אף הוא, הצליח להשיב בירי ולהזעיק את כח החילוץ של היחידה. מיריות שנורו לעבר כח החילוץ נהרג הרופא שנלווה לכח, סרן ד"ר מאהר דגש. כח החילוץ פינה את ההרוגים והפצועים. גופתו של אחד ההרוגים, רס"ל איתמר איליה, נותרה בשטח, והוחזרה כעבור כמה חודשים. במשך הזמן הועלו השערות שונות כיצד התגלה כח השייטת והותקף בצורה מאורגנת ומתוכננת, ונשאלה השאלה האם היה ידוע לארגון החיזבאללה על בואם של לוחמי השייטת.

ב 27.10.03 בראיון לעיתון לבנוני אמר סגן מזכ"ל החיזבאללה כי לארגונו היה מידע מודיעיני מדויק לגבי פעולת השייטת בעיירת החוף אנצריה בלבנון. "המבצע יצא לפועל, כי היה לנו מידע מודיעיני טוב מתוך ישראל, הם (לוחמי השייטת) החליטו לבוא לאנצריה וידענו על כך. ידענו את התנועות שלהם, על לוחות הזמנים ועל התוכניות. חיכינו להם שם. ישראלי סיפק את המידע המודיעיני".

ה' אלול תשל"ה – 12.8.1975 נפטר פנחס ספיר

פנחס ספיר, ממנהיגי תנועת העבודה, ממעצבי הכלכלה הישראלית, שר בממשלת ישראל (1955–74) ובכלל זה כ- 11 שנה שר האוצר, פעל רבות להקמת מפעלים בעירות הפיתוח, שכנע משקיעים רבים מהארץ ומחו"ל להקים את התעשייה בישראל, בשנת חייו האחרונה היה יו"ר ההנהלה הציונית העולמית. פנחס ספיר נולד ב-1907 בפולין, ועלה ארצה ב-1929. פעילותו הציבורית החלה בניהול אגודת המים בעיר כפר סבא שם התגורר. לאחר מכן שימש כסמנכ"ל ב"חברת המים" כיום חברת "מקורות".

בעת הקמת המדינה שימש כמנכ"ל משרד הביטחון ולאחר מכן כמנכ"ל משרד האוצר. עקב יכולתו הכלכלית, למרות שלא למד מימיו לימודי כלכלה פורמליים התמנה על ידי ראשי מפ"ם לתפקיד שר המסחר והתעשייה כשבשנת 1963 מונה בנוסף גם לשר האוצר. שיטת עבודתו של ספיר התבססה בעיקר על קשרים אישיים עם תעשיינים גדולים ובעלי ממון. ספיר שכנע אותם להשקיע בארץ ובמיוחד בעירות הפיתוח. מן המפורסמות היו ה"צטעלאך" (פתקאות נייר) שבאמצעותם היה מנהל את כל פעילות, "ספר התקציב" של מדינת ישראל היה בפועל הפנקס השחור שלו שבו היו רשומות הפעילויות הכלכליות של המדינה. (סביר להניח שתפקודו לא היה עובר כיום את דו"ח מבקר המדינה כמו כן סביר להניח שהאגודה לתרבות השלטון היתה מגישה בגצ"ים על ימין ועל שמאל לגבי תפקודו) למזלו ולמזלה של מדינת ישראל שיטותיו היו אלו שהצליחו לקדם את התעשייה בארץ.

פנחס ספיר נחשב לשר האוצר "האגדתי" של מדינת ישראל ואף נחשב "לאביהם" של עיירות הפיתוח. בדיעותיו המדיניות נחשב פנחס ספיר כאיש שמאל והתנגד לכל קשר לשטחי יהודה שומרון ועזה ואף שלל את הקשר הכלכלי לשטחים אלו. פעמיים סירב ספיר לשמש כראש ממשלה ולבסוף התמנה כיושב ראש הסוכנות היהודית. ספיר נפטר בשנת 1975 כאשר קיבל התקף לב בעת חנוכת בית כנסת לעולי קוצ'יין במושב נבטים שבנגב.

המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה

מס'	המקור	מאת
1	שלום לעם – תורה ויהדות	דוד קליינר, יוסף רוניק, איתמר מאיר, אבי בן אבנר, אריה תומר
2	פרשת השבוע לשוטרי ישראל	דודו אלהרר, הרב אליהו מוגרבי, מני ישי, יוסי לוי
3	שבת שלום מקובי ביטר	קובי ביטר
4	בית מורשה	הרב יהודה ברנדס הרבנית מיכל טיקוצ'ינסקי
5	ניר אביעד	ניר אביעד
6	פרסומא – נקודה טובה	ר' משה רוט
7	הרב שמעון בוחניק שליט"א	הרב שמעון בוחניק
8	חמישה חומשי תורה ומפרשי המקרא	רש"י, ראב"ע, רד"ק, רס"ג, רמב"ן, חזקוני, ספורנו, רשב"ם
9	מסכת אבות	
10	אתרי יהדות באינטרנט	

תודה לכל בעלי המקורות שבזכותם יכולתי לערוך ולהפיץ פנינים אלו מהפרשה להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת שבת שלום ומבורך
שמעון תורג'מן

סדרת פרסומי "גמ"ח תורג'מן"

בנושא מעגל השנה ומעגל החיים של האדם היהודי:

1. פנינים לשבת גליון שבועי בפרשת השבוע וחגים בדוא"ל למנויים.
2. ברית מילה חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים בנושא הברית ו"ברית יצחק" כולל קריאת התיקון מחולק ל 10 קוראים.
3. פדיון בן חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא הפדיון.
4. זבד הבת חוברת אישית מזכרת לתינוקת ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא זבד הבת.
5. חלאקה חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה מנהגים, תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא ה"חלאקה".
6. בר מצווה חוברת אישית מזכרת לבר המצווה ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בר מצווה".
7. בת מצווה חוברת אישית מזכרת לבת המצווה ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בת מצווה".
8. נישואין חוברת אישית ובה הדרכה לבני הזוג ובה תפילות וברכות, תוכנית לוגיסטית לאירגון החתונה כולל לוי"ז מפורט כולל הנחיות לרישום ברבנות, טיפים לבחירת האולם, הקייטרינג, התזמורת הצלם ויתר בעלי המקצוע וכן תוכנית להכנת תקציב לאירוע וניהול ההזמנות והמזמנים, מתנות ועוד. וכן טיפים שונים לניהול האירוע.
9. חנוכת בית חוברת אישית מזכרת למשפחה ובה מנהגים, הלימוד מחולק, ל-10 קוראים תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט טקס "חנוכת הבית".
10. אזכרות: חוברת תפילה וזכרון לעילוי נשמת המנוח/ה כולל פרקי תהלים ומשניות המותאמים לשם הנפטר/ת וכן דברי זכרון, קווים לדמותו/ה ותמונתו/ה של המנוח/ה.

רחוב הגפן 22, ת"ד 1601, חשמונאים 73127
 טלפון: 08-9761519, פקס: 08-9761010
 ני"ד: 050-5333949
 דוא"ל: h-tourjy@smile.net.il

